

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies

Ocak 2025, Cilt: 4, Sayı: 1, ss. 16-80

January 2025, Volume: 4, Issue: 1, pp. 16-80

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Çeviri Makalesi / Translated Article

Makalenin Başlığı / Article Title

Terörizmi Tanımlamak

Defining Terrorism

Yazar(lar) / Writer(s)

Alex P. SCHMID

Atıf Bilgisi / Citation:

Schmid, A.P. (2025). Terörizmi Tanımlamak. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 4(1), ss. 16-80.

Schmid, A.P. (2025). Defining Terrorism. *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 4(1), pp. 16-80.

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı

5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

www.tradergisi.com

e-posta/e-mail: editortrad@teram.org

TERÖRİZMİ TANIMLAMAK

Alex P.SCHMID*

Bu makale**, yazarın daha önceki kavramsal çalışmalarının üzerine inşa edilmiştir. Çalışma terörizmin tanımına; (i) terörizmin tarihine; (ii) “terör” psikolojisine (tehdit ve korku faktörü); (iii) terörist şiddet dışındaki siyasal şiddet biçimlerine; (iv) terör eylemlerine ve (v) teröriste odaklanarak, beş farklı açıdan yaklaşmaktadır. Ardından ise tanımlama gücüne kimin sahip olması gerektiği sorusunu ele almaktadır. Yazar, teröristlerin, terör mağdurlarının, dini otoritelerin, geleneksel ve sosyal medyanın, ulusal hükümetlerin, Birleşmiş Milletler’in ve akademisyenlerin terörizmi nasıl tanımlamaya çalıştıklarını incelemektedir. Sonuç bölümünde yazar, terörizmin dar bir tanımının yapılmasını savunmaktadır. Makalenin ana metnini, terörizm tanımlarının bir örneği ve konuyla ilgili kitap, kitap bölümü ve makalelerin bir bibliyografyası takip etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Terörizm, Terör, Terörist, Tanım, Siyasal Şiddet.*

DEFINING TERRORISM

ABSTRACT

This report summarizes, and builds on, some of the author’s previous conceptual work. It approaches the definition of terrorism from five angles: (i) by focusing on the history of terrorism; (ii) by focusing on the psychology of ‘terror’ (the threat and fear factor); (iii) by focusing on forms of political violence other than terrorist violence; (iv) by focusing on the terrorist act; and (v) by focusing on the terrorist. Subsequently it addresses the question who should have definition power? The author looks at how terrorists, victims of terrorism, religious authorities, mass and social media, national governments, the United Nations, and members from academia have tried to define terrorism. In his conclusion, the author pleads for a narrow definition of terrorism. The main body of the text is followed by a sample of definitions of terrorism and a bibliography of books, book chapters, and articles on the subject.

Key Words: *Terrorism, Terror, Terrorist, Definition, Political Violence,*

GİRİŞ

“Terörizm” karşıt siyasi söylemde en yaygın kullanılan terimlerden biri olsa da, tanımı konusunda hala uluslararası bir fikir birliği yoktur.¹

* Prof., “Perspectives on Terrorism” Dergisinin Eski Genel Yayın Yönetmeni ve halen aynı derginin Yardımcı Editörü, Uluslararası Terörizmle Mücadele Merkezi’nin (International Centre for Counter-Terrorism / ICCT) seçkin üyesi ve Terörizm Araştırmaları İnisiyatifi (Terrorism Research Initiative / TRI) direktörü, ORCID: 0009-0007-1142-5556.

** Bu çalışma Prof. Alex P.Schmid tarafından ICCT için hazırlanmış ve Mart 2023’de yayımlanmıştır. Raporun Türkçeye çevrilerek Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisinde (TRAD) yayımlanması için yazardan izin ve onay alınmıştır. Raporun orijinal haline https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-%20Defining%20Terrorism_1.pdf adresinden erişilebilir. Çalışmanın özüne sadık kalmak amacıyla makalenin atf sistemi değiştirilmemiştir.

¹ Carlile of Berriew, Alexander Charles (2007) *The Definition of Terrorism*. (A Report by Lord Carlile of Berriew Q.C., Independent Reviewer of Terrorism Legislation), London: Home Department, p.47.

Terörizmin tanımına ilişkin tartışma yarım yüzyıldan fazla bir süredir devam etmektedir ve bu konuda çok sayıda yayın hazırlanmıştır (sondaki kaynakçaya bakınız). Bu makalenin amacı, akademi, hükümet ve uluslararası kuruluşlardaki bazı kavramsal yaklaşımları yeniden gözden geçirerek okuyucunun mevcut durum hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak ve yazarın önceki kavramsal çalışmalarından bazılarını geliştirip, genişletmektir.

Kuzey Denizindeki bir boru hattına yapılan sabotaj Vladimir Putin tarafından “uluslararası terörizm” olarak nitelendirilmiştir.² 6 Ocak 2021’de ABD Kongre Binası’nın Başkan Donald Trump’ın militan destekçileri tarafından basılması bazı ABD’li gözlemciler tarafından “yerel terörizm” olarak nitelendirilmiştir.³ Bunun gibi çok sayıdaki eyleme bu pejoratif etiket yapııştırılmıştır. Terörizm, iyi bilinen bir sözde de belirttiği gibi tartışmalı bir kavram olmaya devam etmektedir: “Birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısıdır”.⁴

Ancak bu belirsizliğin ardında bir meşruiyet sorunu yatmaktadır: kimin, kime karşı, hangi koşullar altında ve hangi amaçlarla ne tür bir şiddet kullanmasına izin verilmelidir? Teröristler genellikle savaş durumu dışında daha önce hiç karşılaşmadıkları kişileri öldürürler. Silahsız olan doğrudan kurbanlar genellikle ölümlerinin neden başkalarının çıkarlarına hizmet etmesi gerektiği konusunda bir fikre sahip değildirlir.⁵ Bu durum,

[² Putin, Kuzey Akım’a yönelik sabotajı “uluslararası bir terör eylemi” olarak nitelendirdi - Reuters, 29 Eylül 2022.](https://www.gov.uk/government/publications/the-definition-of-terrorism-a-report-by-lord-carlile-of-berriew; Ben Saul. <i>Defining Terrorism in International Law</i>. Oxford: Oxford University Press, 2006, p.8 and p. 190.</p></div><div data-bbox=)

³ Joe Young. *Capitol Insurrection, Riot, or Domestic Terrorism?* Washington DC: American University: Big World Podcast, Episode 44. 2023.

⁴ “Özgürlük savaşçısı” terimi 1850 yılında “Cinayet ve Özgürlük” kitabının yazarı Karl Heinzen tarafından ortaya atılmıştır. - Bkz. Daniel Bessner ve Michael Stauch (2010) *Karl Heinzen and the Intellectual Origins of Modern Terror*. Terrorism and Political Violence, Vol. 22, no. 2, pp. 143-176. Bu makale Heinzen’in “*Mord und Freiheit*” adlı eserinin İngilizce çevirisini içermektedir. “Birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısıdır” sözü amaç ve araçları birbirine karıştırmaktadır. Bir şiddet eyleminin amacı, ulusal meşru müdafaa durumunda olduğu gibi meşru olabilir. Ancak saldırıya uğrayanlar mağdur oldukları çatışmadan sorumlu olmayan silahsız siviller olduğunda aynı şiddet eyleminin araçları meşru olmayabilir. Aynı durum savaş için de geçerlidir: adil bir savaş, adil olmayan araçlarla yürütüldüğünde meşruiyetinin bir kısmını kaybeder. Amaçlar, araçları haklı çıkarmaz.

⁵ Örnek: Mayıs 1972’de Japon Kızıl Ordusundan (*Japanese Red Army / JRA*) üç terörist, Porto Riko’dan 17 Hıristiyan rahibe ve rahibi İsrail’deki Lod havaalanında makineli tüfek ve el bombası ile düzenlenen saldırıda öldürdü (toplam 26 ölü ve 80 yaralı). Hayatta kalan tek terörist olan Kozo Okamoto, bunu neden yaptıkları sorulduğunda, amaçlarının “Arap dünyasını karıştırmak” olduğunu söylemiştir. - Philip Goodhard (1975) *The Climate of Collapse. The Terrorist Threat to Britain and her Allies*. Richmond,

teröristlerin tek taraflı, ayırım gözetmeyen şiddet kullanımını şaşırtıcı kılmaktadır. Giderek daha fazla insan terörist şiddetin stratejik mantığını anlamaya çalışmaktadır. Yazar, 2014 yılında Google’da “terörizmin tanımı” diye arama yaptığında 48 milyon sonuca ulaşmıştı. 2019’da 136 milyon ve 2022’nin ortalarında 238 milyon sonuca ulaşıyordu. Pek çok insan bu tür siyasi amaçlı suçlar hakkında daha fazla bilgi edinmek isterken, bu durum karşısında pes etmiş gibi görünen ve şu sorunun cevabını merak edenler de var: “terörizm tanımlanmaya değer mi?”.⁶ Bazıları ise artık “terörizmden” bahsetmiyor ve “şiddet içeren aşırıçılık” terimini tercih ediyor. Ancak, “terörizmden” “aşırıçılık” tanımına geçiş pek de bir çözüm getirmemektedir. “Terörizmden ya da “radikalizmden” farklı olarak “aşırıçılık”, siyasi militan aktörlerin kendilerine yakıştırdıkları bir tanımlama olmamıştır. Aşırıçılık bir etiket olarak ilk kez 20. yüzyılın ilk yarısında daha yaygın bir şekilde kullanılmış ve esas olarak komünist ve faşist hareketlere ve rejimlere, ikincil olarak da aşırı milliyetçiliğe atıfta bulunmuştur.⁷

Aşırıçılık, hatta “şiddet içeren aşırıçılık”, terörizm ile aynı şey değildir. Ancak bazı teröristlerin ve aşırıçıların ideolojileri söz konusu olduğunda tanımlamada örtüşmeler olabilir. Aşırıçılık yanlıları kendilerini bu şekilde tanımlamasa da, hem geçmişteki hem de günümüzdeki teröristlerin kendilerini gururla “terörist” olarak adlandırmıştır.⁸ Örneğin, Usame Bin Ladin, El Kaide’nin kendi deyimiyle “iyi terörizm” yaptığını

Surrey: Foreign Affairs Publ. Co., p.3. - Komünist Asyalı teröristlerin, Latin Amerika’dan gelen Hıristiyan hacıları Yakın Doğu’daki bir Yahudi devletinde neden öldürdüklerini anlamak biraz zihinsel akrobasi gerektiriyor. Saldırının arkasında bulunan JRA’nın kurucusu ve beyni olan Fusako Shigenobu daha sonra şu itirafa bulunmuştur: "... savaşımıza öncelik vererek... bize yabancı olan masum insanlara zarar verdik" – “*Empress of Terror: Japanese Red Army*”. The Guardian, 28 May 2022.

⁶ Levitt, Geoffrey (1986) “*Is Terrorism Worth Defining?*” Ohio Northern University Law Review 13, pp. 97-116.

⁷ Astrid Bötticher (2017) *Radikalismus und Extremismus. Konzeptualisierung und Differenzierung zweier umstrittener Begriffe in der deutschen Diskussion*. The Lahey: Leiden Üniversitesinde hazırlanan bir doktora tezidir. Bötticher tezinde şunları kaydetmiştir: “Radikalizmin tarihsel kökleri liberal ve cumhuriyetçi hareketlerin kendilerini tanımlamalarında yatarken, aşırıçılığın tarihsel kökleri ideoloji güdümlü şiddet hareketlerinin dışarıdan etiketlenmesinde bulunabilir”. - A.Bötticher. Proposition no. 2 pertaining to Ph.D. Dissertation defense on 24 May 2017 - Aşırıçılık John M. Berger tarafından "... bir iç grubun başarısının ya da hayatta kalmasının asla bir dış gruba karşı düşmanca eylemde bulunma ihtiyacından ayrı tutulamayacağı inancı” olarak tanımlanmıştır. Düşmanca eylem, sözlü saldırılar ve küçümsemelerden ayrımcı davranışlara, şiddete ve hatta soykırıma kadar uzanabilir”. - J.M. Berger (2018) *Extremism*. Cambridge, Mass: M.I.T. Press, s.44.

⁸ İlk kadın teröristlerden biri olan Vera Zasulich, 1878 yılında bir Rus mahkemesinde yaptığı açıklamada “Ben bir katil değilim, ben bir teröristim” demiştir. - Adam Ulam (1977) *In the Name of the People*. New York: Viking, s.269. - Bkz: Alex P. Schmid (2016): “*The Trial of Vera Zasulich in 1878*” içinde: Beatrice de Graaf and Alex P. Schmid (Eds.) *Terrorists on Trial*. Leiden: Leiden University Press, ss.51-92.

itiraf etmekten çekinmemiştir.⁹ Ancak, “iyi terörizm” ile “adil savaş” arasında bir tür eşdeğerlik olduğunu öne sürmek de yanıltıcı olacaktır. Aslında terör eylemleri, bu makalenin ilerleyen bölümlerinde ele alındığı üzere, “savaş suçları” ile daha fazla ortak noktaya sahiptir.

“Terörizm” Nasıl Tanımlanır?

Faydalı bir tanım, bir kavramı diğerlerinden net bir şekilde ayırır. Sosyal bilimlerde bir “tanım” yapmak, günlük konuşmada da kullandığımız dilin yardımıyla bir kavramın içeriğini ve anlamını belirleme sürecini içerir. Bu, matematiksel formüllerin ve denklemlerin ortak dilin yerini aldığı müspet bilimlerin bazılarındaki durumdan farklıdır. Bir tanım temelde bir denklemdir: yeni, bilinmeyen veya iyi anlaşılmamış bir terim, en az iki iyi bilinen, iyi anlaşılmış terimin bir kombinasyonu ile tanımlanır. Denklem her iki tarafında sadece bir terim varsa, bir tanımdan değil, eşanlamlı veya tercüme edilmiş bir terimden bahsediyoruz demektir. İyi bir tanım için kaç unsur gereklidir? İki unsur. Örneğin: terörizm = siyasal şiddet¹⁰ eşitliği yeterli olmazken, 22 farklı unsur ise çok fazla görünmektedir (1984 yılında Schmid¹¹ tarafından 100’den fazla farklı tanımın analizinde bulunduğu gibi).

Terörizmi tanımlama sorununa yaklaşmanın çeşitli yolları vardır ve bunlar arasında:¹²

- Terörizmin tarihine,
- Terör psikolojisine,
- Terörist şiddet dışındaki siyasi şiddet biçimlerine,

⁹ Usume Bin Ladin 21 Ekim 2001 tarihli röportajında: "...Amerika ve İsrail kötü niyetli terörizm uyguluyor.... biz ise iyi terörizm uyguluyoruz"; Bruce Lawrence (Ed.) (2005) *Messages to the World. The Statements of Osama Bin Laden*. London and New York: Verso, s.120. Diğer “gurur dolu” terörist ifadeleri için bkz: Harmon, Christopher C. (2016, May) “*That Word Terrorist, and What Terrorists Say About It.*” CTX, 6(2), 33-40. URL: <https://nps.edu/documents/110773463/120117345/CTX+Vol+6+No+2.pdf> .

¹⁰ Birkaç unsur içeren bir tanımdan alıntı yapmak gerekirse: ABD Ordusu 1983 tarihinde terörizmi "siyasi bir amacı desteklemek için şiddet kullanımı veya tehdidi" olarak tanımlamıştır. - Army Regulation 310-25. U.S. Army, Dictionary of United States Army Terms. Washington, DC, Department of the Army, 1983, p.260.

¹¹ Alex P. Schmid (1984) *Political Terrorism. A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*. Yazarın Bibliyografyası ve *World Directory of “Terrorist” Organizations* by A.J. Jongman. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, pp.76-77.

¹² Kavramsallaştırmaya yönelik diğer yaklaşımlar için bkz: Alex P. Schmid (2004) “*Frameworks for Conceptualizing Terrorism*”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 16, No. 2, pp. 197-221. Bu makalede yazar 1. Suç olarak terörizm; 2. Terörizm ve siyaset; 3. Terörizm ve savaş; 4. İletişim olarak terörizm ve 5. Din olarak terörizm ile din ve terörizm konu başlıklarını tartışmıştır.

- Terör eylemine ve
- Teröriste odaklanarak tanım yapılması gibi yollar bulunmaktadır.

Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde bu yaklaşımların her birini inceleyip, ardından “tanımlama gücü” ve terörizmi tanımlama yetkisinin kimde olması gerektiği gibi önemli bir konuya döneelim.

“Terörizm” Teriminin Tarihçesi

Tanım sorununa yaklaşmanın bir yolu da terimin tarihsel köklerine bakmaktır. “Terör” kelimesi Latince kökenlidir ancak benzer kelimeler diğer Hint-Germen dillerinde de bulunabilir. Örneğin Sanskritçe: tras = titremek; Rusça: triasti = sallamak) - hepsi korku, dehşet ve şaşkınlık kelimelerine atıfta bulunur. Terörizm kelimesindeki “-izm” ekinin bazen sistematik bir karaktere atıfta bulunduğu varsayılır. Teorik düzeyde izm ekinin bir siyasi felsefeye atıfta bulunabileceği (liberal - liberalizm, sosyal - sosyalizm gibi) ya da pratik düzeyde bir davranış biçimine atıfta bulunduğu (fanatik - fanatizm gibi) düşünülür. Bununla birlikte, terörizm kelimesindeki “-izm” ekinin tarihsel kökeni biraz farklıdır.¹³

1793'te Fransa'nın devrimci hükümeti, eski rejimi geri getirmek için yabancı yöneticilerle birlikte komplo kuran aristokratlar ve üst sınıf göçmenler tarafından tehdit edildi. Buna karşılık, Jakobenlerin önderliğindeki Ulusal Konvansiyon, 30 Ağustos 1793'te terörün “günün emri” (l'ordre du jour) olduğunu ilan etti. Courier de l'Egalité bunu onaylayan bir yazı yazdı: “Giyotinin yarattığı terörün tüm Fransa'ya yayılması ve tüm “hainlerin” adalete teslim edilmesi gerekiyordu. Devrimi sağlamaştıracak olan bu terörü yaymanın başka bir yolu yoktur.”¹⁴

Başlangıçta kralcı “hainlere” karşı bir devlet baskısı aracı olarak tasarlanan, Kamu Güvenliği Komitesi (Maximilien Robespierre'in en önde gelen üyesi olduğu) tarafından uygulanan regime de la terreur kısa süre içinde cumhuriyetçileri de öldürmeye başladı. Fransa'daki “Terör Rejimi”

¹³ Pierre Larousse (1875) *Dictionnaire Universel du XIX siècle*. Cilt 14, s. 207. Paris.

¹⁴ Paul Wurth (1941) *La repression internationale du terrorisme*. Lozan: La Concorde, s.11. - Maximilien Robespierre, 1794 yılı başlarında “Siyasi Ahlakın İlkeleri Üzerine” başlıklı bir konuşmasında terör rejimini şu terimlerle gerekçelendirmiştir: “Eğer barış zamanında halk hükümetinin temel dayanağı erdem ise, devrimde halk hükümetinin temel dayanağı da erdem ve terördür. Her ikisi de: onsuz terörün felaket olduğu erdem; onsuz erdemün güçsüz olduğu terör. Terör, hızlı, şiddetli, esnek olmayan adaletten başka bir şey değildir; bu nedenle erdemün bir yayılımıdır; belirli bir ilkedен çok, vatanın en acil ihtiyaçlarına uygulanan genel demokrasi ilkesinin bir sonucudur”. - Slavoj Žižek (Ed.): Robespierre, *Virtue and Terror* (Londra ve New York: Verso, 2007), s. 115.

süresince (5 Eylül 1793 - 27 Temmuz 1794) toplamda en az 300.000 kişi tutuklandı. Yaklaşık 17.000 kişi resmi olarak idam edilirken, birçoğu da yargılanmadan öldü.¹⁵ Ulusal Konvansiyonda yer alan ve başlangıçta Fransa'nın acımasız önlemlerini desteklemiş olan bazı kişiler, Robespierre kendi hayatlarından endişe ettikleri için ("devrim kendi çocuklarını yiyor" diyerek) onu devirmek adına komplo kurdular. Robespierre'i "terörle" suçlayamazlardı çünkü kendileri terörle yönetimi meşru ilan etmişlerdi. Bu nedenle, Robespierre'i "terörizm" ile suçladılar - bu terim gücün yasadışı bir şekilde kötüye kullanıldığına işaret ediyordu. Fransız devrim mahkemelerinin ajanları ve partizanları "teröristler" olarak adlandırıldı.¹⁶ Bu isim Avrupa'da hızla yayıldı ve 1795'te muhafazakâr yazar Edmund Burke'ün "Reflections on the Revolution in France" isimli kitabı İngiltere'de bu terimi popüler hale getirdi.¹⁷

1794'ten bu yana terörizm teriminin anlamı bir dizi değişikliğe uğramıştır. Bunlardan en önemlisi, terörizmin faillerinin devlet aktörlerinden devlet dışı aktörlere doğru neredeyse tamamen bir kayma yaşanmasıdır. Rejim terörizminin aracı olarak giyotinin yerini 19. yüzyılın ikinci yarısında, 1860'larda Alfred Nobel tarafından dinamitin icadıyla kullanımı kolaylaşan bomba almıştır. Ucuz gazeteler üreten basının terörist eylemlerle ilgili haberleri daha geniş bir alana yaymasıyla birlikte, anarşistler ve sosyal devrimciler tarafından uygulanan "bombanın felsefesi", 1793-1794 yıllarında bir meydanda kafa kesilmesine doğrudan tanık olanlardan çok daha fazla insanın dikkatini çekebilmiştir. 1870'ler ve sonrasında devlet dışı teröristleri kitle iletişim araçlarından yararlanmalarını "eylem yoluyla propaganda (propaganda by the deed)" olarak adlandırdılar. Propagandacılarından biri olan Alman-Amerikalı Johannes Most'un 1885'te ifade ettiği gibi: "Herkes bilir ki... vurulan ya da havaya uçurulan kişi ne kadar yüksek mevkideyse ve eylem ne kadar etkin bir şekilde gerçekleştirilmişse propagandanın etkisi de o kadar büyük olur."¹⁸ Bir başka anarşist Alexander Berkman, kariyerine dönüp baktığında şunları hatırlıyordu: "Terörizm, halkın yanlışının intikamını almanın, düşmana

¹⁵ Encyclopedia Britannica, Chicago: 1976 (15. baskı), s. 904.

¹⁶ "Teröristler" teriminin, kendisi de daha sonra giyotin kurbanı olan Fransız gazeteci ve eşitlikçi ajitatör Gracchus Babeuf tarafından ortaya atıldığı bildirilmektedir. - Barry Rubin and Judith C. Rubin (2008) *Chronologies of Modern Terrorism*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, p.7.

¹⁷ Alex P. Schmid (1984) *Political Terrorism. A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, s.66.

¹⁸ Walter Laqueur (Ed.) (2004) *Voices of Terror*. New York: Reed Press, p. 104.

koru salmanın ve aynı zamanda terör eyleminin yöneldiği kötülüğe dikkat çekmenin bir aracı olarak görülüyordu.¹⁹

Terörizm evrim sürecinde karmaşık bir olgu haline gelmiştir. Monty G. Marshall ve Ted R. Gurr'un belirttiği gibi: "Terörizm, siyasi bir eylem olarak, bireysel ve kolektif bir eylem, duygusal ve rasyonel, geleneksel ve geleneksel olmayan arasındaki bağlantı noktasında yer almaktadır. En güçlü protesto biçimi, en zayıf bir isyan biçimi ya da bir diktatörlük / savaş sürecinde özel bir taktik olabilir".²⁰

Bu anlam değişikliklerinden bazıları çeşitli terörizm tipolojilerine de yansımıştır:

(i) Fail merkezli tipolojiler: Rejim baskıcı devlet terörizmi, devlet dışı terörizm, anarşist terörizm, sosyal-devrimci sol terörizm, ırkçı / yabancı düşmanı (zenofobik) sağ terörizm, etno-milliyetçi ayrılıkçı veya irredentist terörizm, kanunsuz intikam terörizmi, yalnız aktör terörizmi, organize suç bağlantılı narko-terörizm, devlet destekli yabancı terörizm.

(ii) Yöntem ve taktik merkezli tipolojiler: İsyancı iç savaş terörizmi, devletlerarası savaş terörizmi, nükleer terörizm, intihar terörizmi, cinsel terörizm, siber terörizm.

(iii) Güdü merkezli tipolojiler: Siyasi terörizm, devrimci terörizm, köktendinci terörizm, din motofili terörizm, eko-terörizm, tek sorunlu terörizm, kendine özgü, örneğin akıl hastalığıyla ilgili terörizm.

(iv) Konum merkezli tipolojiler: Yerel (ulusal) terörizm, kentsel terörizm, ulus ötesi terörizm ve uluslararası terörizm.²¹

Tüm bu siyasi motivasyonlu şiddet türlerini (bazıları yaygın olarak kullanılsa da muhtemelen yanlışlıkla terörizm olarak sınıflandırılmaktadır) kapsayan bir terörizm tanımı bulmanın zorluğu aşılabilir olmasa da zorlu

¹⁹ Alexander Berkman. *Now and After: The ABC of Communist Anarchism*. New York:1 Vanguard Press, 1929; Michael Loadenthal. *Topics in Criminology: Terrorism*. Online Syllabus, Spring 2018.

²⁰ M. G. Marshall and T. R. Gurr. *Peace and Conflict*. College Park, University of Maryland, Center for International Development & Conflict Management, 2005, p. 63

²¹ Tipolojiler hakkında geniş bir tartışma için bkz: Sarah V. Marsden and Alex P. Schmid (2011) "Typologies of Terrorism and Political Violence". In: Alex P. Schmid (Ed.) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London and New York, pp. 158-200.

görünmektedir. Ortak noktaları bulmak için yüksek düzeyde bir soyutlamaya ihtiyaç vardır ki bu da geniş ve muğlak bir tanımlama yapma eğilimindedir.²²

Bu geniş ve dar tanımlar sorununu²³ şimdilik bir kenara bırakarak (buna daha sonra döneceğiz), tanım sorununa yaklaşmanın başka bir yolu olarak “terörün” tehdit ve korku faktörüne odaklanalım.

Terörün Psikolojisi: Tehdit ve Korku Faktörü

Terörizm kavramına yaklaşmanın ikinci bir yolu, duygularımızın en güçlüsü olan korkunun psikolojisine ve özellikle de terör olarak adlandırılan insan yapımı korkunun en uç biçimine bakmaktır.²⁴ Martha Crenshaw 1985 yılında “Terörizmin siyasi etkinliği önemli ölçüde şiddetin kitleler üzerindeki psikolojik etkileri tarafından belirlenir” demiştir.²⁵ Terörizm ile diğer bazı siyasi şiddet biçimleri arasındaki temel fark, şiddetin kurbanının genellikle terörist tehdidin nihai hedefi olmamasıdır. Schmid bu fikri 1980 yılında aşağıdaki diyagram yardımıyla ifade etmiştir.²⁶

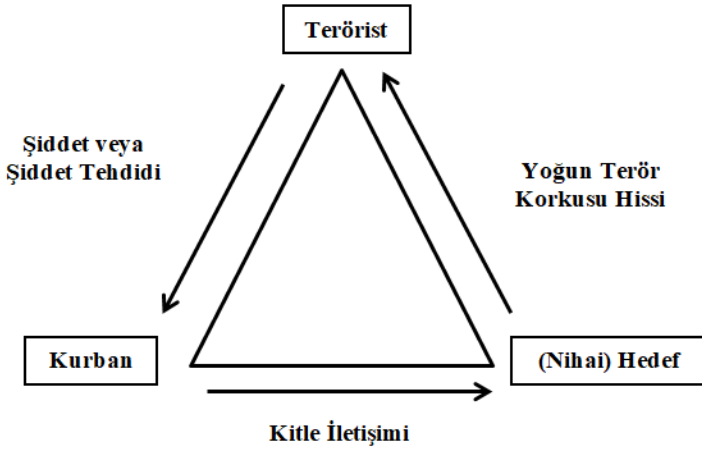
²² Buna bir örnek olarak L. Weinberg ve iki meslektaşı tarafından önerilen asgari uzlaşma tanımı verilebilir: "Terörizm, güç ya da şiddet tehdidi ya da kullanımını içeren siyasi amaçlı bir taktiktir. Önemli bir rol oynamaktadır". – L. Weinberg, A. Pedahzur and S. Hirsch-Hoefler, (2004) “*The Challenges of Conceptualizing Terrorism*” *Terrorism and Political Violence*, 16(4), p.786.

²³ Karşılaştırınız: Max Abrahms (2010) “*Lumpers versus Splitters: A Pivotal Battle in the Field of Terrorism Studies*”. February 10, 2010. Cato Unbound. A Journal of Debate. URL: cato-unbound.org.

²⁴ Korku tartışmasız en güçlü duygumuzdur - öfke, üzüntü, şaşkınlık, neşe veya sevgiden daha güçlüdür. - The Emotion and Feeling Wheel: A Visual Guide to Human Emotion, UNTO Institute at #infographics.

²⁵ Martha Crenshaw (1985) *Terrorism in Context*. Philadelphia: Pennsylvania State University Press, s. 400. Bu, Fransız siyasi düşünür Raymond Aron'un bir gözlemi ile uyumludur; Aron'a göre "bir eylem, psikolojik etkileri tamamen fiziksel sonuçlarıyla orantısız olduğunda 'terörist' olarak etiketlenir". - Raymond Aron (2003), *Peace & War. A Theory of International Relations*. New Brunswick and London: Transaction Books, 2003 (originally published in French in 1966), p.170.

²⁶ “*The Triangle of Insurgent Terrorism*”; in: Alex P. Schmid and Janny de Graaf (1980) *Insurgent Terrorism and the Western News Media. An Exploratory Analysis with a Dutch Case Study*. Leiden: C.O.M.T, p. 202 uyarlanmıştır

Terörist için terörizmin kurbanları, birer duygu üreticisi olarak, gözdağı vermek, zorlamak, etkilemek, kıskırtmak veya başka bir şekilde etkilemek amacıyla amaca hizmet ederler. Korku üretimi nihai amaç değil, amaca ulaşmak için bir araçtır. Hedef kitlelerin tepkisi öncelikle aranan şeydir. Sıradan bir suikast, kurbanını (ya da kurbanlarını) öldürmeyi başardığında birincil amacına ulaşmış olur. Öte yandan bir terörist cinayet sonrası diğer insanları da hedef aldığı ve tehdit ettiği için “Sırada ben mi varım?” korkusu yaşatabilecek bir süreç başlatır. Teröristler kurbanın ana hedef olduğu suikastların yanı sıra kurbandan ziyade başkalarını korkutmayı amaçlayan suikastlara da girişebilirler. Başka bir deyişle, teröristler tarafından gerçekleştirilen bazı şiddet eylemleri “terör” amaçlı değildir. Bu gibi durumlarda teröristler suçu üstlenmeyebilirler bile.

Schmid’in “Handbook of Terrorism Research” kitabında (2011) yazdığı gibi: “Terör”, her şeyden önce, bireysel düzeyde tehdit edici bir tehlikeye karşı duyulan yoğun korku ve kolektif düzeyde korku iklimiyle karakterize edilen bir ruh halidir.²⁷ “Terörizm” ise, psikolojik bir sonuç olarak “terör” üretmeyi amaçlayan bir faaliyet, yöntem veya taktiktir”.²⁸

²⁷ Bazı yazarlar devlet şiddetinin belirli biçimleri için “terör” ifadesini kullanırken, ulus-altı veya devlet dışı şiddet için “terörizm” ifadesini kullanmaktadır (birçok yazarın devlet tarafından uygulanan belirli zorlama biçimleri için “kuvvet”, devlet dışı aktörler tarafından uygulananlar için ise “şiddet” ifadesini kullanmasına benzer şekilde). Ancak, tanımlanan olgu aynı özelliklere sahip olduğunda iki farklı terimin kullanılması istenmeyen bir durumdur. Aynı şey “terörizm” ve “terörü” eş anlamlı olarak kullananlar için de geçerlidir – “Terörle Savaşta” olduğu gibi. “Terörle Savaş”, ABD Başkanı G.W. Bush tarafından Eylül 2001’de, Başkan Richard Nixon tarafından Haziran 1971’de ilan edilen “Uyuşturucuyla Savaşa” benzer şekilde ilan edilmiştir.

²⁸ Alex P. Schmid (Ed.) (2011) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. New York and London: Routledge, p. 3. kitaptan uyarlanmıştır.

Bir hekim olan M.E. Silberstein, 1970'lerdeki "terör" hissini şu şekilde tanımlamıştır:

"Terör, sistematik olarak hapsedilme, sakat bırakılma veya ölüm tehdidinin yol açtığı yoğun bir korku halidir. Kurban başka bir insanın elinde çaresiz kaldığında bu his daha da yoğunlaşır. Hepimiz yaralanmaktan ya da öldürülmekten korkuyoruz. Terörist, kişileri ve hükümetleri fiziksel zarar tehdidini açık hale getirerek manipüle eder. (...) Teröristin kurbanları silahsız, savaşı olmayan ve rastgele kişiler oldukları ve tamamen çaresiz oldukları için, kurbanın korkusu, eşit derecede savunmasız olan ve hayatlarını rahatsız edilmeden yaşamak isteyen, kurbanın durumunu gözlemleyen herkes tarafından yaşanır. Terörizmin ikincil mağdurları yani hayatlarının eşit derecede tehlikede olduğunu düşünen herkes, kendileri için birincil mağdurlarla eşit derecede endişe etmektedirler."²⁹

Ancak bu durum hemen şu soruyu gündeme getirmektedir: Silberstein'in öne sürdüğü gibi, "kurbanın durumunu gözlemleyen herkes" gerçekten terörize olmuş mudur? Eğer 11 Eylül olaylarına dünya çapında verilen tepkiler hatırlanacak olursa, bu sorunun cevabı büyük ölçüde gözlemcilerin kurbanlarla özdeşleşip özdeşleşmediğine ya da onlara sempati duyup duymadığına bağlıdır. 3.000 doğrudan kurban, uçakları kaçırıp binalara çarpmaları için onları gönderen El-Kaide örgütünden 19 intihar teröristi ya da üçüncü bir taraf (örneğin ABD hükümeti). Gerçekte, gözlemcilerin kimi tanımladığına bağlı olarak, terör eylemlerine karşı çok olumsuzdan çok olumluya kadar değişen farklı tepkilerden oluşan bir yelpaze vardır. Terör eylemlerine verilen bireysel tepkiler arasında şunlar yer almaktadır:

1. Terörize edildi ve korkutuldu,
2. Paniklemiş ve kafası karışmış,
3. Korkmuş ve güven kaybı gösteriyor,
4. Endişeli ve sıkıntılı,
5. Kayıtsız veya tereddütlü,

²⁹ Martin E. Silverstein (1977) *Emergency Medical Preparedness*. Terrorism, 1 (1), pp. 51-52.

6. Teröristlerin davasına karşı sert bir muhalefetle kızgın,
7. Terör eyleminin kısa vadeli etkisinden olumlu yönde etkilenmiştir,
8. Teröristlerin davasına sempati duyuyor.
9. Terörist taktiklerini destekliyor,
10. Terör örgütüne katılmak isteyen.³⁰

New York'taki Dünya Ticaret Merkezine ve Washington DC'de bulunan Pentagon'a 11 Eylül 2001'de düzenlenen saldırıların ardından, 7 ila 10. maddelerde sıralanan tepkilerden bazıları Müslüman dünyanın bazı bölgelerinde alışılmadık tepkiler değildi.³¹ El Kaide'nin bu saldırının arkasındaki temel hedeflerinden biri de buydu.³²

Bir terör eyleminin ya da terörist saldırı kampanyasının nihai hedefi kimdir? Her durumda bu, teröristlerin neyi başarmaya çalıştığına bağlıdır. Teröristlerin ayırım gözetmeyen şiddet eylemleriyle şu ya da bu şekilde etkilemeye çalışabilecekleri on kadar farklı kitle ve çatışma tarafı tespit edilmiştir.³³

1. Hasımlar - genellikle hükümetler,
2. Düşman toplumu,
3. Doğrudan kurbanlar ve onların aileleri ve arkadaşları,

³⁰ Alex P. Schmid, (2020) “*Revisiting the Wicked Problem of Defining Terrorism*”. *Contemporary Voices*, 1 (Terrorism: Its Past, Present & Future Study – A Special Issue to Commemorate CSTPV at (25), p. 2. URL: <https://cvir.standrews.ac.uk/articles/10.15664/jtr.1601/>.

³¹ Alex P. Schmid (2017) *Public Opinion Survey Data to Measure Sympathy and Support for Islamist Terrorism: A Look at Muslim Opinions on Al Qaeda and IS*. The Hague: ICCT.

³² El Kaide'nin stratejistlerinden biri olan ve şu anki lideri olarak kabul edilen Saif al-Adel'in açıklamasına göre, 11 Eylül saldırılarının nihai hedefi Amerika Birleşik Devletleri değil, dünya çapındaki Müslümanlardır: "...El Kaide'nin her zaman belirli bir amacı olmuştur: İslam ulusunun uyuyan bedenini - dünya çapında bir milyar Müslüman- Batı gücüne ve Batı kültürünün kirlettiklerine karşı savaşmak üzere uyandırmak. Bu amacı desteklemek üzere 11 Eylül saldırıları, Batı yılanını uyuyan bedeni ısırma ve onu uyandırmaya zorlamak üzere tasarlanmıştır." - Saif al-Adel (Mohammed Salah al-Din Zaidan), on Risalat al Umma forum 2005; Clark McCauley and Sofia Moskalenko (2011) *Friction. How Radicalization Happens to Them and to Us*. Oxford: Oxford University Press, p. 157. - El Kaide'nin eski lideri Ayman el Zevahiri ise 2005 yılında şunları yazmıştır. Ebu Musab El Zerkavi'ye (El Kaide'nin Irak'taki temsilcisi) bir mektup göndererek "...savaşın yarısından fazlası medya savaş alanında gerçekleşiyor. Ve ümmetimizin kalpleri ve zihinleri için bir medya savaşı içinde olduğumuzu". Zevahiri'nin Zerkavi'ye Mektubu, 11 Ekim 2005, Terörizmle Mücadele Merkezi, West Point tarafından yayınlanmıştır. URL: <https://ctc.usma.edu/harmony-program/zawahiris-letter-to-zarqawi-original-language-2/>.

³³ Robin P.J.M. Gerrits (1992) “*Terrorists' Perspectives: Memoirs*”; in: David L. Paletz and Alex P. Schmid (Eds.). *Terrorism and the Media. How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View an Use the Media*. Newbury Park: Sage Publications, p.33.

4. Bir sonraki hedef haline gelebileceklerinden korkmak için sebepleri olan diğer kişiler,
5. Terör örgütü üyeleri,
6. Diğer rakip terörist veya siyasi parti örgütleri,
7. Teröristlerin temsil ettiklerini/eylem yaptıklarını iddia ettikleri seçim bölgesi,
8. Yerli ve yabancı (diaspora) kamuoylarına potansiyel olarak sempati duyan kesimleri,
9. Tarafsız uzak halklar,
10. Sonuncusu ama en önemlisi: kitle iletişim araçları ve sosyal medya.

Tek bir terör eyleminin tüm bu kitlelerde ve doğrudan çatışma taraflarında yankı uyandırması pek olası değildir - ve kesinlikle aynı şekilde değildir. Ancak her durumda bir taktik olarak terörizm, mesaj üreticisi olarak hizmet etmek üzere şiddet üretimini (ya da şiddet tehdidini) içerir.³⁴ Kitle iletişimi olmaksızın, bir şiddet eylemi sadece yerel bir trajedi olarak kalır.

Bu da bizi tanım meselesine yaklaşmanın üçüncü bir yoluna götürmektedir: terörizmi diğer (siyasi) suç ve şiddet biçimlerinden ayırmak. Bazı şiddet ve yıkım biçimlerini dışarıda bırakarak makul bir şekilde “terörizm” olarak adlandırılabilir şeylerin kapsamını daraltmak olası yaklaşımlardan biridir.³⁵ Daha yakın zamanda, aşağıda tartışılan Stathis N.

³⁴ Alex P. Schmid and Janny de Graaf (1982) *Violence as Communication. Insurgent Terrorism and the Western News Media*. London: Sage.

³⁵ Bu yönde bir girişim 2004 yılında Schmid tarafından yapılmıştır. Schmid, terörizm teriminin kapsamını daraltmak için on öneride bulunmuştur: (i) Sadece mala zarar verme eylemlerinin yanı sıra, sabotajlar başka durumlarda terörizm eylemlerinde bulunsalar bile (bir petrol boru hattının akışını kesmek gibi) sabotaj eylemlerinin hariç tutulması; (ii) Askeri tesislere veya personele saldırılar başka durumlarda da terörizm eylemlerinde bulunsalar bile, askeri tesislere, uçaklara, donanma gemilerine, kışalara yapılan saldırıların hariç tutulması; (iii) Silahlı çatışma durumunda polis karakollarına ve silahlı polis devriyelerine yönelik saldırıların hariç tutulması; (iv) Sivillerin hedef alınmasının kasıtlı olmadığı ikincil hasar vakalarının hariç tutulması (örneğin bir polis karakoluna yapılan saldırı sırasında yanlışlıkla sivillerin (de) mağdur olması); (v) İnsanların mağdur edilmesiyle birleştirilmediği sürece laik / dini sembollere yönelik saldırıların hariç tutulması (örneğin bilerek boş bir kiliseye yapılan saldırı terörizm olarak nitelendirilmez, dolu bir kiliseye yapılan saldırı terörizm olarak nitelendirilir); (vi) Belirli suikast türlerinin hariç tutulması (örneğin kurbanın sadece daha geniş bir kitleye ulaşmak için mesaj üretme işlevi gördüğü cinayetin aksine, doğrudan kurbanın tek hedef olduğu durumlar); (vii) Savaş suçu niteliği taşımayan savaş eylemlerinin hariç tutulması; (viii) Savaş suçu niteliği taşımayan gerilla savaşı faaliyetlerinin hariç tutulması; (ix) Meşru makamların kamu düzenini sağlamak için yasal güç kullanma eylemlerinin hukukun üstünlüğü sınırları dâhilinde hariç tutulması; (x) Çoğu isyan, gösteri ve ayaklanmada olduğu gibi kendiliğinden gelişen (kolektif) siyasal şiddet eylemlerinin hariç tutulması. – Bkz: Alex P. Schmid (2004) “*Terrorism – the Definitional Problem*”, Case Western Reserve Journal of International Law, Vol. 36, p. 408. See also Table 1.1. in Alex P. Schmid (2016): “*Defining Terrorism*.”

Kalyvas'ın *The Oxford Handbook of Terrorism* (2019) adlı kitabında başka bir ayrım önerilmiştir.

Terörizmi Diğer Siyasal Şiddet Türlerinden Ayırt Etmek

Stathis N. Kalyvas, terörizmi diğer şiddet türlerinden ayırmak amacıyla, terörizm dışında on çeşit siyasi şiddet tanımlamıştır:

1. Devletler Arası Savaş
2. İç Savaş
3. Devlet Baskısı
4. Soykırım
5. Etnik Temizlik
6. Toplumlar Arası Şiddet
7. Organize Suç/Kartel Şiddeti
8. Askeri Darbe
9. Kitlesele Protesto/İsyen
10. Siyasi Suikast
11. Terörizm.³⁶

Bu tür ayrımlar analitik amaçlar için son derece mantıklı olsa da, temel sorunlardan birisi, şiddet içeren çeşitli çatışma türlerinde, çatışmanın bir veya daha fazla tarafınca eşzamanlı veya ardışık olarak, çeşitli siyasi (ve cezai) şiddet türlerinin kullanılabilmesidir.³⁷ Bununla birlikte, Kalyvas'ın listesinin arkasındaki temel fikir, yani terörizmin tanımını daraltmak, oldukça güçlüdür.

Ancak neyin terörizm olarak kabul edilip neyin edilmeyeceğini kim belirlemelidir? Bu da bizi terörizmi tanımlama konusunda kimin meşru

Chapter 1; in: James K. Wither and Sam Mullins (Eds.) *Combating Transnational Terrorism*. Sofia: Procon, p.3.

³⁶ Bu kategorilerin her birinin detaylandırılması için Bkz. S.N. Kalyvas, (2019) *The Landscape of Political Violence*, Chenoweth, E. ve diğerleri (der.), *The Oxford Handbook of Terrorism*. Oxford: Oxford University Press, s.15-24.

³⁷ James Forest haklı olarak şunu belirtmiştir: "...terörizm, bireysel seçimler, örgütsel seçimler ve bu seçimleri etkileyen çevresel boyutlar arasındaki etkileşimlerle birlikte özelliklerin ve koşulların bir ürünüdür" - James J.F. Forest. *Terrorism as a Product of Choices and Perceptions*. Westpoint, N.Y.: Combating Terrorism Center, 2009, p. 31.

yetkiye sahip olduğu ya da olması gerektiği sorusuna götürmektedir. Fakat önce tipik “terör eylemlerine” bakarak terörizmi tanımlama olasılıklarına, ardından da “teröristlerin” kendilerine bakarak “tanımlama yetkisi” sorusuna geleceğiz.

Tanımlar

“Terörist Yasasının” Tanımlanması

“Terörizmi” tanımlamak yerine, tanımın odak noktası “terörist eylem” olabilir. Terör suçuna odaklanan bu tür bir yaklaşım, birçok Batılı hükümet ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen bir dizi sözleşme / protokol tarafından benimsenmiştir. Terör suçunun kapsamı, terörizme teşvik ve terörizmi yüceltme, terör saldırısı tehdidinde bulunma, terör eylemlerinde bulunan bir örgüte finansman sağlama, eleman kazandırma, eğitime ve üyelik gibi hazırlık eylemlerini de içerecek şekilde giderek genişletilmiştir.

Ancak, “terör eylemi” tam olarak nedir ve şiddet içeren terör dışı bir eylemden farkı nedir? Bir “terör eylemini” tanımlamak kolay değildir. Örneğin “uçak kaçırma” yaygın olarak tipik bir terör suçu olarak kabul edilen bir suçtur. Bununla birlikte, bir uçağın kaçırılmasının sadece kaçırma için mi yoksa üçüncü bir tarafa şantaj yapmak için mi olduğuna bağlı olarak en az iki tür uçak kaçırma olayı vardır. İlk durumda: uçağın pilotundan silah zoruyla rotasını değiştirmesi ve uçağı yolcularıyla birlikte örneğin Miami yerine Küba’ya uçurması istenirse, pilot, mürettebat ve yolcular bu talebe uyarak hayatlarına yönelik tehdidi büyük ölçüde azaltabilirler. Bu durum kısa bir süre için korkutucu olabilir ancak bu onu gerçek bir terör eylemi yapmaz. Ancak, uçak kaçırma eylemi sırasında ABD hükümetinden Guantanamo’da tutulan tüm mahkûmların serbest bırakılması talep edilir ya da hava korsanları süre dolduğunda uçağı Miami’de bir gökdelene çarptırılırsa, uçaktaki kişiler davranış değişikliği yaparak hayatlarına yönelik tehditten kaçamazlar. Uçak kaçırmanın her iki biçimi de suç teşkil etse ve korku hissi yaratsa da, yalnızca ikincisi gerçekten “terör” amaçlıdır. Aynı şey diğer bazı şiddet türleri için de geçerlidir:

Kana susamış bir diktatörün öldürülmesi halk arasında terör yaratmazken, diğer suikastlar - özellikle de kurbanın sadece başkalarını

korkutmak için bir araç olarak kullanıldığı bir dizi suikast - terörist eylem olarak kabul edilir.³⁸

Bu ayırım kulağa oldukça akademik gelebilir. Uygulamada uçak kaçırma uçak kaçırmadır ve cinayet de cinayettir, en azından hukuki açıdan. Aynı durum adam kaçırma, bombalı (intihar) eylemi, bir arabayı kalabalığın üzerine sürme gibi ağırlıklı olarak teröristler tarafından işlenen diğer bazı suçlar için de geçerlidir. Tipik terör suçları olarak kabul edilen suçları ele almak üzere 1963 yılından bu yana BM üyesi devletler tarafından 19 uluslararası sözleşme ve protokol imzalanmış ve onaylanmıştır.

Birleşmiş Milletler, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) çerçevesinde müzakere edilen bu sözleşmeler ve protokoller, “terörist bombalamalar” haricinde “terörist eylemler” yerine “yasadışı eylemler” olarak adlandırılmalarına rağmen, aşağıdaki eylemleri suç olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, bu antlaşmalar genellikle terörle mücadele sözleşmeleri ve protokolleri olarak anılmaktadır:

- 1963 Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme
- 1970 Hava Taşıtlarına Kanunsuz El Koymanın Önlenmesi Sözleşmesi
- 1971 Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi
- 1973 Diplomatik Temsilciler de Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi
- 1979 Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme
- 1980 Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Sözleşmesi
- 1988 Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Protokol
- 1988 Deniz Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi
- 1988 Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Protokol

³⁸ Şu varsayımsal senaryoyu ele alalım: kimliği bilinmeyen bir fail, ilk hafta A politikacısını, ikinci hafta B politikacısını öldürdükten sonra, adı Z ile başlayan bir politikacıya ulaşana kadar her hafta ABC cinayetlerine devam edeceğini duyuruyor.

- 1991 Plastik Patlayıcıların Tespit Amacıyla İşaretlenmesine İlişkin Sözleşme
- 1997 Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme
- 1999 Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme
- 2005 Nükleer Terörizm Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme
- 2005 Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına İlişkin Sözleşme Değişikliği
- 2005 Deniz Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi Protokolü
- 2005 Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Protokolü
- 2010 Uluslararası Sivil Havacılığa İlişkin Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi
- 2010 Hava Araçlarına Kanunsuz El Konulmasının Önlenmesi Sözleşmesine Ek Protokol
- 2014 Hava Taşıtlarında İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme Protokolü.³⁹

Bu anlaşmalardan bazıları, örneğin “Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliği” ile ilgili iki protokol gibi, hemen terörizmle ilişkilendirilemeyecek yasadışı eylemleri ele almaktadır. Öte yandan, yukarıdaki listede yer alan suçlardan daha fazla miktarda uluslararası hukuka aykırı suçlar kategorisi bulunmaktadır. Pek çok terör eylemi, konvansiyonel silahlı çatışmalar veya gerilla savaşı sırasında işlenmiş olsalardı uluslararası insancıl hukuk kapsamında “savaş suçu” olarak kabul edilecek olanlarla aynıdır veya en azından örtüşmektedir. Özellikle aşağıdaki savaş suçları aynı zamanda terör eylemi olarak da değerlendirilebilir.

- (i) Sivillerin ve mahkûmların kasten öldürülmesi;
- (ii) Rehine alma;

³⁹ UNODC (2003) *Combating International Terrorism: The Contribution of the United Nations*. New York: United Nations, pp.18-19; Organisation for Security and Cooperation in Europe. *Status of the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols as well as other International and Regional Legal Instruments related to Terrorism and Co-operation in Criminal Matters in the OSCE Area*. Vienna: OSCE, July 2018, p. 4. 2014'ten bu yana yeni bir anlaşma eklenmemiştir.

(iii) Kasıtlı olarak sivillere veya çatışmalarda doğrudan yer almayan bireylere yönelik saldırılar düzenlemek;

(iv) Her ne şekilde olursa olsun, savunmasız olan ve askeri birlik bulunmayan kasabalara, köylere, konutlara veya binalara saldırmak ve bombalamak;

(iv) Din, eğitim, sanat, bilim veya hayır kurumlarına ait binalara kasıtlı olarak saldırı düzenlemek.⁴⁰

1992 yılında Schmid, terör eylemleri ile savaş suçları arasındaki bu örtüşmeyi göz önünde bulundurarak BM Suç Komisyonu'na, savaş suçları konusunda uluslararası toplumda var olan fikir birliğinin kullanılması ve bunun terörizmi de kapsayacak şekilde genişletilmesi önerisinde bulunarak, terör eylemlerini “barış zamanındaki savaş suçlarının eşdeğeri” olarak niteledi.⁴¹

“Teröristi” Tanımlamak

Tanım meselesine yaklaşımın bir başka yolu da şu soruyu sormaktır: hangi kişi ya da grup “terörist” ya da “terör örgütü” olarak kabul edilmelidir? Teröristleri askerlerden, özgürlük savaşçılarından, gerillalardan ve direniş savaşçılarından ayırmak gerekir. Ancak, savaş hukukuna uyan bir askerin savaş suçlusu haline gelebilmesi gibi, bir gerilla veya direniş savaşçısı, partizan veya diğer “düzensiz savaşçılar” da silahsız sivillere karşı provokasyon olmaksızın, ayırım gözetmeksizin, tek taraflı şiddet kullandıklarında terörist haline gelebilirler. Aynı durum isyancılar, ayaklanmacılar, devrimciler ve devlet aktörleri için de geçerlidir.⁴² Bu da şu soruyu gündeme getirmektedir: eğer silahlı bir grubun üyeleri çoğu zaman

⁴⁰ Fleck, D. (Ed.) (1995) *The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts*. Oxford: Oxford University Press; Frederic de Mulinen (1987): *Handbook on the Law of War for Armed Forces*. Geneva: International Committee of the Red Cross; Roberta Arnold (2004) *The ICC as a New Instrument for Repressing Terrorism*. Ardsley, N.Y. Transnational Publishers.

⁴¹ Bu öneri kabul edilmemiştir. - Alex P. Schmid. (1992) *The Definition of Terrorism. A Study in Compliance with CTL/9/91/2207 for the U.N. Crime Prevention and Criminal Justice Branch*. Leiden: Centre for the Study of Social Conflict. Bu teklif hakkında eleştirel bir tartışma için Bkz.: M.P. Scharf (2004): “*Defining Terrorism as the Peacetime Equivalent of War Crimes: Problems and Prospects*”, 36 Case Western Reserve Journal of International Law, pp.363-374.

⁴² “Yasadışı savaşçı” olarak sınıflandırılmamak için, düzensiz savaşçılar Lahey Düzenlemeleri ve Cenevre Sözleşmeleri kapsamına girmek için dört koşulu yerine getirmelidir: (i) Düzensiz savaşçılar “astlarından sorumlu bir kişi tarafından komuta edilmelidir”; (ii) “uzaktan tanınabilir sabit bir ayırt edici işarete” sahip olmalıdırlar; (iii) Silahlarını “açıkta” taşımalıdırlar; (iv) Operasyonlarını “savaş yasaları ve geleneklerine uygun olarak” yürütmelidirler. - S.D. Bailey (1972) *Prohibitions and Restraints in War*. London: Oxford University Press, pp. 82-83, 87; L.P. Bremer, III (1987) *Terrorism and the Rule of War* Washington, DC: U.S. Department of State, Bureau of Public Affairs, Current Policy No. 947, p.3.

meşru, konvansiyonel gerilla taktiklerini kullanıyor, ancak zaman zaman suç teşkil eden terör eylemlerine de girişiyorlarsa, artık asker veya isyancı olarak değil, terörist olarak mı adlandırılmalıydılar?⁴³ Çizgiyi nereye çekmek gerekir? Bu soruyu gündeme getirmek, “teröristi” bulma sorununa işaret etmektedir. Belirgin bir psikolojik “terörist profili” arayışı 1970’lerden beri devam etmektedir⁴⁴ - ancak genel olarak hayal kırıklığı yaratan sonuçlar elde edilmiştir. Schmid’in yakın zamanda “Terörist Risk Değerlendirme Araçları” üzerine bir kitabın önsözünde yazdığı gibi:

“Kimsenin terörist olarak doğmadığı konusunda yaygın bir mutabakat olsa da, bir kişinin neden terörist olduğu konusunda pek çok anlaşmazlık vardır. Kişisel ve durumsal, itici ve çekici faktörler, gençlerin terörizme neden ve nasıl dâhil olduklarını belirleyen etkenler olarak bir araya gelmektedir. Terörizme giden tek bir yol olmasından ziyade, bir bireyin “şiddet yanlısı aşırılıkçı” olması için birçok yol vardır - bu terim sıklıkla “terörist” teriminin yerine kullanılmaktadır. (...) Belirgin bir “terörist profili” arayışı uzun yıllardır devam etmektedir ve çoğu araştırmacı terörist kişilik veya terörist zihniyet bulma temasından vazgeçerken, bazıları ise henüz vazgeçmemiştir. Ancak son araştırmalar, belirli bir siyasi ve sosyal ortamda terörist olma olasılığı diğer insanlara göre çok daha yüksek olan kişilerin tek bir profilinden ziyade çeşitli kişilik özellikleri olduğunu kabul etmektedir.”⁴⁵

Ayrıca, bir kişinin terörizme ve terör eylemlerine ya da bir terör örgütüne katılımı, aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli şekillerde olabilir:⁴⁶

⁴³ Bkz. Assaf Moghadam; Ronit Berger and Polina Beliakova (2014) “*Say Terrorist, Think Insurgent: Labeling and Analyzing Contemporary Terrorist Actors*”. *Perspectives on Terrorism*, 8(5), pp. 2-17. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/governance-and-global-affairs/isga/perspectives-on-terrorism/2014-5.pdf>

⁴⁴ Bkz. Charles A. Russell and Bowman H. Miller (1977) “*Profile of a Terrorist*”, *Military Review*, August 1977, pp. 21-34; Rex A. Hudson (Ed.) (2022) *Who Becomes a Terrorist and Why*. The 1999 Government Report on Profiling Terrorists. Guilford, Conn.: The Lyons Press, n.d.

⁴⁵ Bkz. Alex P. Schmid (2021) “Foreword” in: Raymond Corrado, Gunda Wössner, and Ariel Merari (Eds.): *Terrorist Risk Assessment Instruments. Contemporary Policy and Law Enforcement Challenges*. Amsterdam: IOS Press, 2021, p. ix.

⁴⁶ Bkz. Alex P. Schmid (2017) *Public Opinion Survey Data to Measure Sympathy and Support for Islamist Terrorism: A Look at Muslim Opinions on Al Qaeda and IS*. The Hague: ICCT, p. 9.

1. Gösterilerde, kitle iletişim araçlarında veya internette terörizmi teşvik etmek ve savunmak;
2. Teröristler için bilgi toplamak ve propaganda dağıtımına yardımcı olmak;
3. Terör eylemi ile suçlanan bir kişi için mazeret uydurmak veya yalan ifadeler kullanmak;
4. Kanundan kaçanlar ve teröristlere güvenli ev gibi hizmetler sağlamak;
5. Bir terörist (cephe) örgüte para bağışlamak;
6. Terör örgütlerine yeni eleman temini, teröristlerin eğitilmesi için kolaylık ve yardım sağlanması;
7. Teröristlere sahte kimlik belgesi gibi hizmetlerin sağlanması;
8. Terör örgütlerine uzman tavsiyesi ve istihbarat sağlamak;
9. Teröristlere sınırları geçmeleri ve/veya hedeflerine ulaşmaları için lojistik destek ve ulaşım sağlanması;
10. Teröristler için silah, mühimmat ve bomba yapım malzemeleri temin etmek;
11. Terör örgütlerine personel desteği ve operasyonel yardım sağlamak;
12. Bir terörist örgüt adına çalışmak (“yalnız kurt” olarak veya doğrudan bir terörist örgüte katılarak).

Terör suçlarına katılım ölçüğü sadece kişilere değil, aynı zamanda yasaklanmış davranışlarda bulunan devlet aktörlerine de atıfta bulunmaktadır. Haydut devletler, büyük ölçüde İran istihbaratının bir aracı olan ve aynı zamanda Lübnan hükümetinin bir parçası olan Hizbullah örneğinde olduğu gibi bir paravan terör örgütünün arkasına saklanabilir. Çok az sayıda büyük terör örgütü gizli devlet desteği olmadan uzun süre hayatta kalabilir.⁴⁷ Bunu yapanlar da genellikle düşman bir ülkeyi yıkmak için beşinci kol olarak kullanılır ve bu da sponsor devletin “makul inkar” iddiasında bulunmasına olanak tanır. Hâlihazırda devletleri terörizmin

⁴⁷ Daniel Byman (2012) *Deadly Connections. States that Sponsor Terrorism*. Cambridge: Cambridge University Press

sponsoru olarak tanımlamak için uluslararası düzeyde kabul görmüş yasal araçlar bulunmamaktadır.

Bu da bizi “terörist grup ya da terör örgütü” nedir sorusuna getiriyor. Bazı teröristler tek başlarına hareket ederken (“yalnız kurtlar olarak da adlandırılırlar), çoğu böyle değildir ve gizlice faaliyet gösteren bir terörist gruba mensupturlar. Brian Phillips “terörist grupları”, “terörizmi kullanan ulus-altı siyasi örgütler” olarak tanımlamıştır.⁴⁸ Schmid, yakın tarihli bir makalesinde bu terimlerle tanımlamıştır: Bir “terörist grup, faaliyetlerinin tamamında ya da bir kısmında terörizme... yani psikolojik (kitlesel) manipülasyona yönelik şiddet içeren bir iletişim stratejisine başvuran... siyasi hedefleri olan, militan ve genellikle devlet dışı gizli bir örgüttür”.⁴⁹ Ancak hiçbir terörist grup birbirine tam anlamıyla benzemez. Buna ek olarak, bazı terör örgütlerinin sadece yeraltı hücreleri değil, aynı zamanda siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, hayır kurumları ve hatta insan hakları örgütleri şeklinde yer üstünde faaliyet gösteren bölümleri de bulunmaktadır.⁵⁰ Bu tür paravan örgütler meseleyi büyük ölçüde karmaşık hale getirmektedir. Bazı hükümetler ve uluslararası örgütler belirli grupları “terörist” olarak tanımlayıp yaptırım listesine alırken, diğerleri aynı grupları - ya da bu grupların yer üstündeki paravan örgütlerini - aynı kapsamda değerlendirmemektedir. Bazen gruplar terörizmi bıraktıkları, varlıklarını sona erdirdikleri ya da “tanımlama gücüne” sahip bir hükümet tarafından siyasi nedenlerle, örneğin bir barış sürecini kolaylaştırmak için “listeden çıkarılırlar”.⁵¹

Genel olarak, hükümetler ve uluslararası örgütler belirli devlet dışı aktörleri ve belirli siyasi amaçlı şiddet eylemlerini “terörist” ilan etmeyi, “terörizmin” tam olarak ne olduğu konusunda uzlaşmaya varmaktan daha kolay bulmuşlardır. Bu da bizi “tanımlama gücü” konusuna getiriyor.

⁴⁸ Phillips, Brian J. (2014) “What is a terrorist group? Conceptual issues and empirical implications.” *Terrorism and Political Violence* 27 (February): pp. 225-242. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09546553.2013.800048>

⁴⁹ Alex P. Schmid (2022) “The Evolving Threat of Terrorist Non-State Actors and Trafficking”. Presentation at NATO Defense College, Rome, 10 March 2022, p.8.

⁵⁰ Örneğin Bkz. Leonard Weinberg (Ed.) (1992) *Political Parties and Terrorist Groups*. Special Issue of *Terrorism and Political Violence*, Vol. 4, Issue 2 (Summer 1992).

⁵¹ Bkz. Wikipedia (engl.) Lemma: *List of designated terrorist groups*.

Güç Tanımı

1989 yılında Peter Sederberg şu şekilde bir gözlemde bulunmuştur: “Terimlerin tanımlanması, diğer insani eylemler gibi, tanımlamayı yapanların çıkarlarını yansıtır. Siyasi bir tartışmanın terimlerini başarılı bir şekilde tanımlayanlar toplum için gündemi belirler. Tanım bu nedenle gücün kullanılmasını içerir”.⁵²

Siyasette terimler genellikle tarafsız değil, değer yüklüdür. Grupların veya bireylerin bir durumda farklı çıkarları olduğunda, durumun kendisi ve kalıcılığı üzerinde etkileri vardır. Paydaşlar genellikle gerçekliği kendi çıkarlarına uygun bir şekilde çarpıtma eğilimindedir. Bir şiddet tanımının neleri içerip neleri dışarıda bıraktığı, eylemlerin suç olup olmadığını belirleyebilir ya da bazı aktörlerin cezasız kalmasını sağlayabilir. Bu nedenle tanım tartışmasındaki önemli soru şudur: “Tanımlama yetkisi”, yani siyasi motivasyonlu şiddetin bazı tezahürlerini “terörist” olarak etiketleyerek ve dolaylı olarak diğer siyasi militanlık biçimlerini böyle aşağılayıcı bir terimle tanımlanmaktan muaf tutarak kamusal söylemi çerçeveleme ve yönlendirme yetkisi kime ait olmalıdır?⁵³ Pek çok rakip var. İşte bazıları: (i) Teröristler; (ii) Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Medya; (iii) Ulusal Hükümetler; (iv) Birleşmiş Milletler; (v) Akademisyenler.

Her kategoriden bir ya da daha fazla tanımı/tanımlamayı sunalım ve kısaca tartışalım. Teröristlerin ne yaptıklarını en iyi bildikleri varsayıldığından, onlardan biriyle başlayalım.

Bir Teröristin Yaptığı Tanım

Modern (devlet dışı) teröristler “bombanın felsefesi” hakkındaki tanımsal tartışmalarını 1870’ler ve 1880’lerde, iki yeni icat, dinamit ve baskı makinesi, birbirini etkilemeye başladığında yaptılar: teröristler önde gelen insanları öldürdüler ve gazeteler onlara ön sayfalarda yer vererek “ödüllendirdiler”, böylece “eylem yoluyla propaganda (propaganda by the deed)” mümkün oldu. İlk terörist teorisyenlerden birisi, Rus örgütü Narodnaya Volya’nın (Halkın İradesi) bir üyesi olan Nicholas Morozov’dur. Morozov 1880’de “terörist devrimi” savunan bir metin yayınladı:

⁵² Peter C. Sederberg (1989) *Terrorist Myths: Illusion, Rhetoric, and Reality*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, p.3.

⁵³ Alex P. Schmid, (2004) “*Terrorism – The Definitional Problem*”. *Case Western Reserve Journal of International Law*, 36(2), pp. 384-385. URL: <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol36/iss2/8>.

“...terörist mücadele tam da bu avantaja sahiptir; beklenmedik bir anda harekete geçebilir ve kimsenin tahmin edemeyeceği araçlar ve yollar bulabilir. Terörist mücadelenin gerçekten ihtiyaç duyduğu tek şey az sayıda insan ve büyük maddi araçlardır. Bu gerçekten de yeni bir mücadele biçimini temsil etmektedir. Her zaman hedefini vuran bir dizi bireysel siyasi suikastla... kitlesel devrimci hareketlerin yerini alır. Terörist hareket sadece kötülükten gerçekten sorumlu olanları cezalandırır. Bu nedenle terör devrimi tek adil devrim biçimidir. Aynı zamanda devrimin en uygun biçimidir. Önemli güçler kullanarak, bu zamana kadar yenilmez gibi görünen diktatörlüğün tüm eylemlerini dizginleme fırsatı bulmuştur. Despot yöneticilerden korkmayın, çünkü hepsi gizli ve ani suikastlara karşı zayıf ve çaresizdir.”⁵⁴

Bu, terörizmin özlü bir tanımından ziyade bir tasvir olsa da, yine de 19. Yüzyılın devlet dışı teröristlerinin düşüncelerine ışık tutmaktadır.⁵⁵

Geleneksel ve Sosyal Medyaya Göre Tanımlar

Çok sayıda insanın algılarını ve gerçeklik tanımını şekillendirmek için hükümetlerden sonra en büyük şans, en azından açık toplumlarda bir asırdan fazla bir süredir, kitle iletişim araçları, özellikle de televizyon olmuştur.⁵⁶ Schmid 1980’lerde kitle iletişim araçlarının editörlerine gönderdiği bir ankette onlara “Medyanız ne tür siyasal şiddeti yaygın olarak “terörizm”

⁵⁴ Nicholas Morozov (1880) *Terroristic Struggle Terroristicheskaya Borba* (London). Repr. in: Feliks Gross. *Violence in Politics. Terror and Assassination in Easter Europe and Russia*. The Hague: Mouton, 1972, p.106.

⁵⁵ Morozov’un açıklamasını 21. yüzyıl terörizm savunucularından biri olan Ömer Bakri Muhammed’in (Hizb-ut Tahrir İslami Kurtuluş Partisinin Londra şubesinin kurucusu) şu sözleri ile karşılaştırın: “Biz siviller ve sivil olmayanlar, masumlar ve inancsızlar arasında bir ayrım yapmıyoruz. Sadece Müslümanlar ve kâfirler arasında yapıyoruz. Ve bir kâfirin hayatının hiçbir değeri yoktur. Özür dilerim, bir hataydı demiyoruz. Bunu hak ettin diyoruz. Biz amacın mümkün olduğunca çok insanı öldürmek, terörü Batı’daki insanlara yaymak olduğuna inanıyoruz. Terör 21. yüzyılın dili. Eğer bir şey istiyorsam, onu elde etmek için sizi terörize ederim”. - Alıntı ilk olarak *Publico*’da yayınlanmış ve Temmuz 2004’te Harper’s *Dergisinde* yeniden basılmıştır. - Christopher C. Harmon, (2016) “*That Word Terrorist, and What Terrorists Say About It*”. CTX, 6(2), p.37. URL: <https://nps.edu/documents/110773463/120117345/CTX+Vol+6+No+2.pdf> .

⁵⁶ David L. Paletz and Alex P. Schmid (Eds.) (1992) *Terrorism and the Media. How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media*. Newbury Park: Sage Publications; Alex P. Schmid (1989) “*Terrorism and the Media: The Ethics of Publicity*”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 1, No. 4., pp. 539-565.

şeklinde adlandırıyor?” diye sormuştur. Schmid’in aldığı yanıtlar aşağıdadır.⁵⁷

<i>Şiddet Türü</i>	<i>“Terörizm” Etiketi Uygulayan Editörlerin Yüzdesi</i>
Rehin alma	80%
Suikast	75%
Ayırım gözetmeksizin bombalama	75%
Adam kaçırma	70%
Pazarlık için kaçırma	70%
Şehir gerilla savaşı	65%
Sabotaj	60%
İşkence	45%
Uçak kaçırma	35%

2012-2018 döneminde Alman medyasında yer alan terör haberleri üzerine yapılan yeni bir araştırma, “Gazeteciler, toplumların siyasal şiddeti nasıl algıladığını ve buna nasıl tepki verdiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, Alman basınında saldırıların terörizm olarak haberleştirilmesinde seçici, hatta taraflı davranıldığını göstermektedir. Neredeyse sadece, Batı ülkelerinde radikal İslamcılar tarafından gerçekleştirilen ölümcül saldırılar gazeteciler tarafından terörizm olarak sunulmaktadır. Gazeteciler bu terimi sol ya da sağcı aşırılık yanlılarının şiddet eylemleri için kullanmaktan çekinmektedirler”. Bu çalışmanın yazarları şu sonuca varmıştır: “...haberler, siyasal şiddet eylemlerinin terörizm olarak sunulması konusunda oldukça seçici davranıyor, bu da klişeleri besleyip farklı aşırıcılık biçimlerine yönelik politik yanıtların verilmesini engelleyebiliyor”.⁵⁸

Klasik kitle iletişim araçları - basın, radyo, televizyon - şiddet içeren bir siyasi olayın haberleştirilip haberleştirilmeyeceğini ve nasıl haberleştirileceğini belirleyen “kapı bekçileri” olarak editörlere sahipken, sosyal medya teröristler de dâhil olmak üzere halkın doğrudan hedef kitlelere erişmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum sosyal medya platformlarını bir ikileme karşı karşıya bırakmaktadır: Halkın

⁵⁷ Alex P. Schmid, (1992/1993) The Response Problem as a Definition Problem”; in: Alex P. Schmid and Ronald D. Crelinsten (Eds.): *Western Responses to Terrorism*. London: Frank Cass. (Special Issue of Terrorism and Political Violence), Vol. 4, No. 4, p. 9; Alex P. Schmid (1992) “Terrorism and the Media: Freedom of Information vs. Freedom from Intimidation”, pp. 95-118 in: Lawrence Howard (Ed.). *Terrorism. Roots, Impact, Response*. New York: Praeger

⁵⁸ V. Hase, (2023). *What is terrorism (according to the news)? How the German press selectively labels political violence as “terrorism.” Journalism*, 24(2), pp. 398–417.URL: <https://doi.org/10.1177/14648849211017003>.

bilgilendirilmesi nerede biter ve halkın korkutulması nerede başlar, zararı önlemek için ne yapılabilir? Büyük sosyal medya mecralarında içerik moderatörleri bulunmaktadır. Bu moderatörler zararlı içeriği kaldırarak zararın ancak bir kısmını önleyebilirler. Sosyal medya, terör haberleri de dahil olmak üzere sorunlu içerikleri yönlendiren ya da engelleyen algoritmalar tarafından yönlendirilmektedir. Facebook örneğinde (aylık 2.8 milyar aktif kullanıcısı olan), terör örgütleri şu şekilde tanımlanmaktadır: “Siyasi, dini veya ideolojik bir amaca ulaşmak için sivilleri, hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu sindirmek amacıyla kişilere veya mallara karşı önceden tasarlanmış şiddet eylemlerinde bulunan herhangi bir devlet dışı örgüt”.⁵⁹ Facebook’un bu tanımı, öncekinin aksine, sivillere zarar verme konusunda açık olsa da, bu tanımda dikkat çekici bir şekilde eksik olan şey, sosyal medya da dâhil olmak üzere medyanın terörizmi kolaylaştırmada oynayabileceği önemli role herhangi bir atıfta bulunmamasıdır. Bugüne kadar sosyal medya, terör kurbanlarının aileleri tarafından kendilerine karşı açılan davalara karşı neredeyse tam bir dokunulmazlığa sahiptir.⁶⁰

Ulusal Hükümetler

Özellikle yöneticilerin siyasi muhalefeti bastırmak için manevra yaptığı ve yazılı basın, televizyon ve sosyal medyayı susturabildiği ülkelerde hükümetler en büyük tanımlama / tanım yapma gücüne sahiptir. Üst düzey hükümet yetkilileri tarafından belirli siyasi ajitasyon ve şiddet eylemleri için pejoratif bir etiket olarak kullanılan “terörist” etiketi, eğer “yapıyorsa”, siyasi rakibi olumsuz bir şekilde yansıtır, davranışını gayrimeşrulaştırır ve/veya suç haline getirir.⁶¹

Bazıları terör eylemlerini siyasi olmayan bir suç gibi ele almaya devam etse de çoğu ulusal hükümetin “kendi” terörizm tanımı vardır. Pek çok şey, ilgili mevzuatın yürürlükte olup olmadığına, iç terörizmin varlığına ya da yokluğuna bağlıdır. Liberal demokrasilerden bir örnek olarak Birleşik Krallık’ın 2000 tarihli Terörizm Yasası’nın (UK Terrorism Act) terörizm tanımı aşağıda verilmiştir:

⁵⁹ Alex Moltzau (2019) “How does Facebook define Terrorism in Relation to Artificial Intelligence?”

⁶⁰ Wikipedia (İngilizce) "Section 230@" lemma'sına bakınız: "Bölüm 230, 1996 tarihli Telekomünikasyon Yasası'nın Başlık V'i olan 1996 tarihli İletişim Ahlak Yasası'nın bir parçası olarak yürürlüğe giren ve genellikle web sitesi platformları için üçüncü taraf içeriğiyle ilgili dokunulmazlık sağlayan Birleşik Devletler Yasası'nın Başlık 47'sinin bir bölümüdür".

⁶¹ Alex P. Schmid (2004) “Terrorism – The Definitional Problem”. Case Western Reserve Journal of International Law, 36(2), p. 396.

(1) “Bu Kanunda “terörizm” aşağıdaki eylemlerin kullanılması veya eylemle tehdit edilmesi anlamına gelir:

(a) Eylemin alt bölüm (2) kapsamına girmesi,

(b) Terörizmin kullanımı veya terörizm tehdidin hükümeti etkilemek veya halkı ya da halkın bir kesimini korkutmak için tasarlanmış olması ve

(c) Terörizmin kullanımı veya terörizm tehdidin siyasi, dini veya ideo-mantıksal bir amacı ilerletmek için yapılmış olması.

(2) Aşağıdaki durumlarda eylem bu alt bölüm kapsamına girer:

(a) Bir kişiye karşı ciddi anlamda şiddet içeriyorsa,

(b) Ciddi maddi hasara yol açıyorsa,

(c) Eylemi gerçekleştiren kişi dışında başka bir kişinin hayatını tehlikeye atıyorsa,

(d) Halkın veya halkın bir kesiminin sağlığı veya güvenliği için ciddi bir risk oluşturuyorsa veya

(e) Bir elektronik sisteme müdahale ediyor veya bu sistemi ciddi şekilde bozmak için tasarlanıyorsa”.⁶²

Birleşik Krallık Terörizm Yasası 2000, Kuzey İrlanda’daki “Sorunlar (The Troubles)” sırasında çıkarılan 1974 tarihli orijinal İngiliz Yasası’ndan daha ayrıntılıdır. Terörizmin Önlenmesi Yasası 1974, terörizmi basitçe “siyasi amaçlar için şiddet kullanımı” olarak tanımlamış ve halkı veya halkın herhangi bir kesimini korkuya düşürmek amacıyla şiddet kullanımını da kapsamıştır.⁶³ Bu arada, Birleşik Krallık’ın 2000 tarihli Terörizm Yasası 2006 yılında tekrar güncellenmiş, 2019 ve 2021 yıllarında ise genişletilmiştir.⁶⁴

Bu durum, terörizmin yasal tanımlarının zaman içinde değişebileceğini ve yukarıdaki (e) bendinde olduğu gibi yeni tehditlere

⁶² Birleşik Krallık Terörizm Yasası 2000.

⁶³ Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act of 1974. - Catherine Scorer (1976) *The Prevention of Terrorism Act 1974 and 1976: A Report on the Operation of the Law*. London: National Council for Civil Liberties, p.36; Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act of 1974, cited in: Edward F. Mickolus (1980) *The Literature of Terrorism: A Selectively Annotated Bibliography*, Westport, Conn.: Greenwood Press, p. 295.

⁶⁴ <https://www.cps.gov.uk/crime-info/terrorism>

uyarlanabileceğini göstermektedir. Bazı hükümetlerin ise birden fazla terörizm tanımı vardır. ABD hükümeti bir zamanlar, diğerlerinin yanı sıra, “yerel terörizm”, “uluslararası terörizm”, “terörist faaliyet”, “terör eylemleri” ve “federal terörizm suçunu” kapsayan yirmiden fazla tanım yapmıştır - bazıları dil açısından benzer, bazıları ise belirgin şekilde farklıdır.⁶⁵

Birçok ulusal tanım arasında önemli ölçüde örtüşme olsa da, ulusal ve tarihsel (örneğin sömürgecilik) deneyimlere dayanan birçok farklılık da mevcuttur. Din de bazı ulusal tanımları şekillendirme eğilimindedir. Suudi yetkililerin 2014 yılında yayınladıkları tanım buna bir örnektir:

“Herhangi bir şekilde ateist düşünce çağrısında bulunmak veya bu ülkenin dayandığı İslam dininin temellerini sorgulamak” ve “Kral’ı veya hükümeti sorgulayan veya Krallık içinde veya dışında yönetici elit dışında herhangi bir grubu, partiyi, örgütü destekleyen herkes teröristtir.”⁶⁶

Altmıştan fazla ulusal hükümetin terörizm tanımlarına giren çeşitli unsurlara ilişkin genel bir bakış yakın zamanda Terörizmle Mücadele Küresel İnternet Forumu’nun (GIFCT) web sitesinde yer almıştır.⁶⁷

Birleşmiş Milletler

En büyük uluslararası kuruluş olan Birleşmiş Milletler, 193 üye ülkesiyle (uluslararası) terörizmi tanımlamak söz konusu olduğunda en meşru kurumdur. Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler tartışmalı konularda nadiren bir araya gelir ve bazen birden fazla ağızdan konuşur. Burada Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul’un altıncı (hukuk) komitesinin çalışmalarına kısaca göz atacağız.

⁶⁵ W. Seth Jones (2008) *Defining Terrorism*. Washington, D.C.: Center for the Study of Weapons of Mass Destruction, National Defense University, (MS), pp. 1-2,19, 22. Cf. also: Nicholas J. Perry (2004) “*The Numerous Federal Legal Definitions of Terrorism: The Problem of Too Many Grails*”, 30 *J. On Legis.* 249, pp. 272–274.- Başkan Ronald Reagan döneminde ABD hükümeti bir görev gücü oluşturmuş ve bu gücü terörizmin bir tanımını yapmakla görevlendirmiştir. Üyelerden biri olan Edward Peck daha sonra şunları hatırlamıştır: “Yaklaşık altı tanım ürettik ve her durumda reddedildiler, çünkü dikkatli bir okuma kendi ülkemizin bu faaliyetlerden birine karıştığını gösterecekti.” Wikipedia (İng.), Lemma “*Definition of Terrorism*” (kaynak not 80’de).

⁶⁶ Suudi İçişleri Bakanlığı’nın 2014 tarihli Terörle Mücadele Kanununun 1. ve 2. maddeleri, Wikipedia (İngilizce), “terörizm tanımı” lemma’sında İnsan Hakları İzleme Örgütü kaynak gösterilerek alıntılanmıştır. Ayrıca Bkz. Adam Withnall, “*All atheists are terrorists, Saudi Arabia declares*”. *The Independent*. April 1, 2014.

⁶⁷ URL: <https://def-frameworks.gifct.org/> . - 60’tan fazla ülke tarafından kullanılan tanımlara ilişkin unsurlar ilk olarak Alex P. Schmid ve Albert J. Jongman’da tanımlananlarla karşılaştırılmıştır. Alex P. Schmid and Albert J. Jongman. *Political Terrorism*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 1988; and by a study of Hedayah (Abu Dhabi). cf. URL: <https://gifct.org/wp-content/>

BM'nin en güçlü organı olan Güvenlik Konseyi, 1985'ten bu yana uluslararası terörizm konusunu defalarca ele almış olmasına rağmen, ancak 11 Eylül 2001'den sonra terörizmle daha güçlü bir şekilde ilgilenmeye başlamıştır.⁶⁸ 11 Eylül saldırılarından üç hafta sonra, 28 Eylül 2001'de Güvenlik Konseyi, tüm BM üyesi devletlerin “teröristlere” ve “terörist eylemlere” karşı - terörizmin finansmanının suç sayılması, terörist örgütlerin bastırılması, teröristlerin hareketlerinin engellenmesi ve adalete teslim edilmeleri de dâhil olmak üzere - önlemler almasını gerektiren 1373 sayılı kararı kabul etmiştir. Ancak, Güvenlik Konseyi “terörizm” ile tam olarak neyin kastedildiğini tanımlamakta başarısız olmuş ve devletlerin terörizmi kendilerinin tanımlamasına izin vermiştir.⁶⁹

Terörizmin tanımına ilişkin en ayrıntılı çalışma, BM Genel Kurulu Hukuk Komitesi'nin Geçici Komitesi'ni teşkil eden 35 hukuk uzmanından oluşan bir grup tarafından yapılmıştır. Geçici Komite 1997 ve 2005 yılları arasında Terörist Bombalama Sözleşmesi, Terörist Finansman Sözleşmesi ve Nükleer Terörizm Sözleşmesi metinlerinin hazırlanmasını başarıyla sonuçlandırmıştır. Ancak, 1996 yılında Hindistan tarafından gündeme getirilen Uluslararası Terörizme Karşı Kapsamlı Sözleşme'ye son şeklini verme görevinde başarısız olmuştur. Aradan çeyrek asırdan fazla bir süre geçmesine rağmen bu sözleşme taslağı hala Genel Kurul'un onayına hazır değildir.⁷⁰ BM Terörizm Geçici Komitesi'nin terörizmin tanımını yapamaması Eva Herschinger tarafından ulusal egemenlik ve evrensel ortak çıkar açısından açıklanmıştır: “...neyin terör suçu sayılacağı büyük ölçüde ulusal çıkarlara bağlıdır ve evrensel olarak kabul edilen bir tanım, terörizmi kendi mantığına göre tanımlama hakkından vazgeçmeyi gerektirdiği için egemenlik gücünü sınırlandırdığı düşünülmektedir”.⁷¹

⁶⁸ Ben Saul (2006) *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press, pp. 48-49 and p.214.

⁶⁹ Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Şartı'nın VII. bölümü uyarınca hareket ettiğinden (VII. bölüm, Barışa Yönelik Tehditler, Barışın İhlali ve Saldırganlık Eylemlerine İlişkin Eylemlere atıfta bulunmaktadır), kararları tüm BM üye devletler için bağlayıcıdır. - Ben Saul (2006) *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press, p.5

⁷⁰ Hans Corell (2003) “*International instruments against terrorism: the record so far and strengthening the existing regime*”; in: UNODC. *Combating International Terrorism: the contribution of the United Nations*, op. cit., p.23.

⁷¹ Eva Herschinger (2013) “*A Battlefield of Meanings: The Struggle for Identity in the UN Debates on a Definition of International Terrorism*”. *Terrorism and Political Violence*, Vol. 25, No. 2, pp. 183-184. Cf. also: G. Doucet (2003) “*Terrorism: Search for a Definition or Liberticidal Drifting*”, in: G. Doucet (Ed.). *Terrorism, Victims, and International Criminal Responsibility*. Paris, SOS Attentats, p. 280.

Bu nedenle, Geçici Komite'nin birçok toplantısından sonra (yazar 1999-2005 yılları arasında UNODC'nin Terörizmi Önleme Şubesi'nde gözlemci olarak çalışmıştır) elimizde sadece geçici bir terörizm tanımı taslağı metni kalmıştır. Taslak aşağıdaki gibidir:⁷²

“1. Herhangi bir kişi, hukuka aykırı olarak ve kasıtlı bir şekilde, herhangi bir yolla aşağıdakilere neden olursa, bu Sözleşme anlamında bir suç işlemiş olur;

(a) Herhangi bir kişinin ölümü ya da ciddi bedensel yaralanması; veya

(b) Kamu kullanımına açık yerler de dahil olmak üzere, devlet veya hükümet tesisi, bir toplu taşıma sistemi, bir altyapı tesisi veya çevreye, kamuya veya özele ait bir mülke ciddi şekilde zarar verilmesi; veya

(c) Bu maddenin 1 (b) paragrafında atıfta bulunulan mülklere, yerlere, tesislere veya sistemlere verilen ve büyük ekonomik kayıpla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan zararlar;

eylemin amacı, doğası veya bağlamı gereği, bir halkı korkutmak veya bir Hükümeti ya da uluslararası bir kuruluşu herhangi bir eylemde bulunmaya veya bulunmaktan kaçınmaya zorlamak olduğunda.”⁷³

Bu BM taslak tanımı devlet aktörlerinin olası rolü konusunda sessizdir (“herhangi bir kişi” muhtemelen belirli devlet görevlilerini içerebilir). Teröristlerin, öncelikle medyada yer almak ve böylece üçüncü tarafları etkilemek amacıyla gösterişli kamu performanslarında kasıtlı olarak sivilleri ve savaşı olmayanları mağdur ettikleri gerçeği, bu BM taslak tanımında yer almamaktadır. Tanım “herhangi bir araç”, “herhangi bir kişi” ve “herhangi bir eylem” atıfta bulunduğu için de çok geniştir. Bu nedenle “terörizmle” mücadele ederken insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü hiçe sayan üye devlet hükümetlerinin istismarına davetiye çıkarabilir.

Aralık 2021'de Genel Kurul, “uluslararası terörizme ilişkin kapsamlı sözleşme taslağına ilişkin süreci tamamlamak amacıyla” yeniden bir çalışma

⁷² Birleşmiş Milletler. BM Belgesi. A/C.6/56/L.9, Ek I.B., 2001.

⁷³ Ek II. Koordinatör tarafından hazırlanan Kapsamlı Sözleşme taslağının 2. ve 2bis maddelerinin gayri resmi metni. Madde 2, A/C.6/56/L.9 sayılı belgeden alınmıştır, ek I.B. Bu metin 2002 yılında Altıncı Komite Çalışma Grubu tarafından ulaşılan değerlendirme aşamasını temsil etmektedir. Aktaran Birleşmiş Milletler, Geçici Komite Raporu. Ayrıca bkz: Altıncı Komite Başkanı'nın Genel Kurul Başkanı'na hitaben yazdığı 3 Ağustos 2005 tarihli mektup. 12 Ağustos. A/59/894. Ek II Uluslararası Terörizme Karşı Kapsamlı Sözleşme Taslağı, s. 9.

grubu kurulmasına karar verdi.⁷⁴ BM Hukuk Komitesi'nin terörizmin ortak bir tanımına ulaşamaması, her üye devletin terörizmi o günkü hükümetin uygun gördüğü şekilde tanımlamasına olanak tanıyor. Singapur'daki Nanyang Üniversitesinde akademisyen olan James Dorsey, 2017 yılında yazdığı bir makalede, Birleşmiş Milletler'in terörizmin yasal olarak bağlayıcı bir tanımı üzerinde uzlaşmaya varamamasının bedelini ödediğimizi belirtmiştir: üzerinde uzlaşmış bir terörizm tanımının olmaması... otokratların şiddet içermeyen eleştirileri bastırarak aşırıcılığa karşı koyma çabalarını suiistimal etmelerine izin vermektedir.... (...) Terörizm teriminin çok yönlü yorumlanabilen genel bir ifade olarak kalmasını savunanlar, birinin teröristinin diğerinin özgürlük savaşçısı olduğunu iddia etmektedir. (...) Otoriter liderler ...ya kendi terörizm tanımlarını uluslararası topluma dayatmak ya da uluslararası toplumun bir tanım benimsemesini engellemek konusunda çıkar sahibidirler. Bir tanımın olmaması, ifade ve medya özgürlüğü de dahil olmak üzere temel insan haklarını acımasızca bastırmalarına ve on binlerce şiddet yanlısı olmayan muhalifi hapse atmalarına olanak sağlamıştır.⁷⁵

Akademik Tanımlar

Akademide, hem hukukçular hem de sosyal bilimciler Birleşmiş Milletler'deki tanım çıkmazından bir çıkış yolu göstermeye çalışmışlardır. Burada bu çabalardan ikisi sunulmaktadır.

Hukuk alanında Ben Saul (Sydney Uluslararası Hukuk Merkezi Direktörü), Uluslararası Hukukta Terörizmin Tanımlanması konulu bir dergi hazırlamıştır.⁷⁶ Mevcut uluslararası ve bölgesel antlaşma hukukunu, uluslararası teamül hukukunu, insan hakları ve insancıl hukuku sistematik olarak incelemiş, analiz etmiş ve terörizmle ilgili temel ortak noktaları ortaya çıkarmıştır.

Ardından, terörizmin yanlışlığına ilişkin mevcut uluslararası hukuki mutabakatı yansıtan bir tanımın sınırlarını çizmiştir.⁷⁷ Daha sonra, terörizmin

⁷⁴ Bkz. 9 Aralık 2021 tarihli ve 76/121 sayılı BM Genel Kurul kararı.

⁷⁵ J.M. Dorsey, J.M. (2017) "The Gulf crisis: grappling for a face-saving solution", South Asia Journal, 19 June. URL: <http://southasiajournal.net/the-gulf-crisis-grappling-for-a-face-saving-solution/>

⁷⁶ Ben Saul (2006) *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press. Aynı konuyu kapsayan bir başka çalışma da şudur: Stella Margariti (2017) *Defining International Terrorism. Between State Sovereignty and Cosmopolitanism*. Berlin: Springer-Verlag.

⁷⁷ Ben Saul (2006), *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press p.59. 78 Idem, p. 65.

hukuki bir tanımını oluşturmadan önce, bir tanımın unsurlarını (örneğin (i) yasaklanmış araç ve yöntemler: ciddi şiddet; (ii) yasaklanmış amaçlar veya hedefler: güdüler ve hedefler; (iii) uluslararası güvenliğe tehdit: uluslararası bir unsur; (iv) metnin düz anlamı: terör veya aşırı korku yaratmak; (v) istisna) sıralamıştır.⁷⁸

Ben Saul, uluslararası hukuk analizine dayanarak terörizmi tündengelim yöntemiyle şu şekilde tanımlamıştır:

(1) “Mülke yönelik eylemler de dahil olmak üzere, ölüme veya ciddi bedensel yaralanmaya neden olmayı veya yaşamı tehlikeye atmayı amaçlayan her türlü ciddi, şiddet içeren, suç teşkil eden eylem;

(2) Silahlı çatışma dışında işlendiği durumlarda;

(3) Siyasi, ideolojik, dini veya etnik bir amaç için; ve

(4) Bir kişide, grupta veya kamuoyunda aşırı korku yaratmayı amaçlayan durumlarda ve

(a) Bir nüfusu veya nüfusun bir bölümünü ciddi şekilde korkutmak veya

(b) Bir hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu herhangi bir eylemi yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya haksız yere zorlamak.

(5) Ölüme, ciddi bedensel zarara ya da kamu sağlığı veya güvenliğine yönelik ciddi bir riske yol açmayı amaçlamayan, protesto ya da muhalif eylemler terör eylemi teşkil etmez.”⁷⁹

Böyle genel bir hukuki tanıma ulaşıldıktan sonra Ben Saul şunları kaydetmiştir: “Böyle bir tanım, uluslararası toplumun terörizmin yanlışlığına ilişkin temel normatif yargılarını somutlaştırırken, silahlı çatışmalarda şiddeti düzenleyen mevcut hukuka müdahaleyi en aza indirir. Ayrıca 1983 tarihli 109 adet terörizm tanımı çalışmasında bulunan en yaygın özelliklerden bazılarıyla da uyumludur”.⁸⁰

⁷⁸ age, s. 65.

⁷⁹ age, s.65-66. - 2019 yılında Ben Saul şunları kaydetmiştir: "Çoğu kişi, barış zamanında sivillerin araçsal olarak siyasi amaçlı öldürülmesinin terörizm olduğu konusunda asgari düzeyde hem fikirdir. Bunun ötesinde, "terörizm" farklı siyasi ve ahlaki görüşlerin tartışmalı bir alanı olmaya devam etmektedir". - Ben Saul. "*Defining Terrorism: A Conceptual Minefield*"; in: Erica Chenoweth, Richard English, Andreas Gofas and Stathis N. Kalyvas (Eds.). (2019): *The Oxford Handbook of Terrorism.*, p. 46.

⁸⁰ Ben Saul (2006): s. 66.

Dr. Saul'un 109 terörizm tanımının yer aldığı bir çalışmadan bahsetmesi, Alex Schmid tarafından akademik bir uzlaşma tanımı oluşturmak için yapılan üç girişimden ilkinde atıfta bulunmaktadır.

Schmid 1983 ve 2007 yılları arasında terörizm çalışmaları alanındaki araştırmacılara anketler göndererek terörizm anlayışlarını sormuştur. Schmid, 1984 yılında, incelenen terörizm tanımlarında ortak olan 22 unsur belirlemiştir. 1984'te üzerinde uzlaşılan tanım bu 22 unsurdan 13'ünü içeriyordu.⁸¹ 1988 tarihli yeni versiyon, 22 unsurdan 16'sını içeriyordu. Alanında uzman kişilerle yapılan bir başka istişare turunun ardından Schmid, Terörizmin Gözden Geçirilmiş Akademik Uzlaşma Tanımına (2011) ulaşmıştır. Bu tanım 22 unsurdan 12'sini içermektedir. Kısa versiyonu aşağıda yeniden üretilirken tam versiyonu, 1984 ve 1988 versiyonları ile birlikte ve diğer yazarlar ve kuruluşlar tarafından yapılan bir dizi etkili tanım bu makalenin Ek'inde bulunabilir.

Gözden geçirilmiş akademik uzlaşma tanımının kısa versiyonu (2011):

1. "Terörizm, bir yandan korku yaratan, zorlayıcı siyasal şiddetin özel bir biçimi veya taktığının varsayılan etkinliğine ilişkin bir doktrini, diğer yandan da çeşitli kitleler ve çatışma tarafları üzerindeki propagandif ve psikolojik etkileri için gerçekleştirilen, çoğunlukla sivilleri ve muharip olmayanları yasal veya ahlaki kısıtlamalar olmaksızın hedef alan, hesaplanmış, gösterişli, doğrudan şiddet eylemlerinin bir uygulamasını ifade eder;

⁸¹ 22 tanımlayıcı unsur şunlardır: 1. Şiddet/Kuvvet (yanıtların %83,5'inde belirtilmiştir); 2. Siyasi (yanıtların %65'inde belirtilmiştir); 3. Korku, Terör vurgulanmıştır (%51); 4. Tehdit (%47); 5. (Psik.) Etkiler ve (beklenen) tepkiler (%41,5); 6. Kurban-Hedef ayrımı (%37,5); 7. Amaçlı, planlı, sistematik, organize eylem (%32); 8. Mücadele yöntemi, strateji, taktik (%30,5); 9. Norm dışılık, kabul edilmiş kuralların ihlali, insani kısıtlamaların olmaması (%30); 10. Zorlama, şantaj, itaate zorlama (%28); 11. Tanıtım yönü (%21,5); 12. Keyfilik, gayri şahsi, rastgele karakter, ayrımcılık (%21); 13. Siviller, savaşı olmayanlar, direnmeyenler, tarafsızlar, mağdur olarak yabancılar (%17,5); 14. Gözdağı verme (%17); 15. Mağdurların masumiyetinin vurgulanması (%17); 16. Grup, hareket, örgüt failler olarak (%14); 17. Sembolik yön, başkalarına gösterme (%13,5); 18. Hesaplanamazlık, öngörülemezlik, orijinal 22 unsurdan oluşmaktadır. Schmid, terörizm çalışmaları alanındaki uzmanlarla bir kez daha istişare ettikten sonra, 2011 tarihli Terörizmin Gözden Geçirilmiş Akademik Uzlaşma Tanımına ulaşmıştır. Bu tanım orijinal 22 unsurdan 12'sini içermektedir. Kısa versiyonu aşağıda yer alırken, tam versiyonu 1984 ve 1988 versiyonları ve diğer yazar ve kuruluşlar tarafından yapılan bir dizi etkili tanımla birlikte bu makalenin Ek'inde bulunabilir. Şiddetin ortaya çıkmasının beklenmedik olması (%9); 19. Gizli, örtülü nitelik (%9); 20. Şiddetin tekrarlanabilirliği, seri veya kampanya niteliği (%7); 21. Kriminallik (%6); 22. Üçüncü taraflara yönelik talepler (%4). Üçüncü taraflardan yapılan talepler (%4) – Alex P. Schmid (1984): *Political Terrorism. A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*. With a bibliography by the author and a World Directory of "Terrorist: Organisations by A.J. Jongman. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, pp.76-77. For a comparison of these elements with elements in the national definition of more than 60 national governments, see: Cf. URL: <https://def-frameworks.gifct.org/>

2. Bir taktik olarak terörizm üç ana bağlamda kullanılmaktadır: (i) yasadışı devlet baskısı; (ii) barış zamanlarında veya çatışma bölgelerinin dışında devlet dışı aktörler tarafından propagandif ajitasyon; ve (iii) devlet ve devlet dışı aktörler tarafından kullanılan yasadışı bir düzensiz savaş taktiği olarak.”⁸²

Bu gözden geçirilmiş akademik uzlaşma tanımı, sosyal bilimlerde terörizmin tanımına ilişkin önemli ölçüde bir fikir birliğini yansıtırken, Prof. Saul’un tanımı uluslararası hukukta önemli ölçüde bir normatif mutabakatı yansıtmaktadır. Bu iki tür tanımdaki unsurların örtüşmesi, her iki tanıma da güç ve otorite kazandıran cesaret verici bir özelliktir.⁸³ Ancak bu güç, büyük bir tanımlama gücüne dönüşmemektedir. Tanımlama gücü esas olarak, bugüne kadar uluslararası ceza hukuku tarafından yasaklanan diğer suçlarla (soykırım, etnik temizlik, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar gibi suçlar) birlikte uluslararası bir suç olarak terörizmin ortak bir tanımı üzerinde anlaşamayan veya anlaşmak istemeyen hükümetlere aittir.⁸⁴

SONUÇ

Terörizmin tatmin edici bir tanımına ulaşmanın imkânsız olduğu sık sık dile getirilmiştir.⁸⁵ Yukarıdaki tartışmanın da açıkça ortaya koyduğu gibi

⁸² 2011’in revize edilmiş akademik uzlaşma tanımının nasıl oluşturulduğuna dair detaylı bir tartışma için bkz: Alex P. Schmid (Ed.) (2011) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London and New York: Routledge, pp. 73-87. 2011’de revize edilmiş akademik uzlaşma tanımının açık kaynak kopyası Perspectives on Terrorism dergisinde yeniden üretilmiştir: Bkz. Alex P. Schmid (2012) “*The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism*”. Perspectives on Terrorism, 6(2), pp. 158-159.URL: <https://www.universiteitleiden.nl/PoT>

⁸³ Gözden Geçirilmiş Akademik Uzlaşma Tanımının on iki unsuru şunlardır: 1. Terörizmin İkili Karakteri: ideolojik doktrin ("bombanın felsefesi") ve doğrudan eylem pratiği; 2. Terörizmin Üç Katlı Bağlamı: (i) korku ile yönetme; (ii) diğer araçlarla propaganda, (iii) düzensiz savaş biçimi. 3. Tek aşamalı şiddet (bombalama, ateş etme) veya çift aşamalı şiddet (adam kaçırmaya, rehine alma, uçak kaçırmaya) 4.Tehdide dayalı iletişim: doğrudan mağdurlardan farklı çeşitli kitlelere; genellikle birden fazla muhatap vardır: uluslararası kamuoyu gibi üçüncü taraflar da dahil olmak üzere muhaliflerin yanı sıra teröristlerin sempatanları ve destekçileri; 5.Mağdurlarla özdeşleşen hedef kitlelere korku aşılama terör unsurları; gösterinin yarattığı korku insanlara karşı ibret verici şiddetin alenen sergilenmesi; 6. Mağdurların niteliği: öncelikle silahlı siviller ve savaşı olmayanlar, genellikle masumlar; 7. Mağdur-hedef ayrımı: doğrudan mağdurlar nihai hedef değildir; 8.Faillerin türü: yalnız kurtlar, küçük gruplar, ulus ötesi ağlar, suç rejimleri; 9. Terörizmin tartışılabilir tanımı ile örneklendirilen terör suçlarının ağırlıklı olarak siyasi niteliği; 10. Bir terör saldırısının arkasındaki acil niyet (seferberlik ve felç; hedef kitleleri şok etme, korkutma ve manipüle etme)Terörist saldırının arkasındaki acil niyet (seferberlik ve felç); hedef kitleleri şok etmek, korkutmak ve manipüle ederek olumlu bir güç sonucu elde etmek için "terörün" kullanılması; 11.Terörist saldırıların altında yatan motivasyonlar (örneğin intikam, mağduriyetlerin giderilmesi); 12.Terörist şiddetin kampanya karakteri; korku iklimini canlı tutmak için bir dizi saldırı. - Alex P. Schmid (2011) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London and New York, pp. 76-87.

⁸⁴ Ben Saul (2006), *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press, p.182

⁸⁵ Bkz. G.P. Fletcher (2006) “*The indefinable concept of terrorism*”, Journal of International Criminal Justice, Vol.4, pp 894- 911.

bu imkânsızlık esasen siyasi bir durumdur ve devlet gücünü elinde bulunduranların iç ve dış rekabet ve çatışmalarında kendi çıkarlarını savunmalarıyla bağlantılıdır - hukuk ve sosyal bilimlerin sınırlamalarıyla bağlantılı bir durum değildir.

Doğru: Terörizm, yeni silahların ve yeni iletişim tekniklerinin geliştirilmesi nedeniyle ilk kez adlandırıldığı 1790’lardan bu yana evrim geçirmiştir. Friedrich Nietzsche’nin şu gözleminde önemli ölçüde doğruluk payı vardır: “Bütün bir sürecin semiyotik olarak yoğunlaştığı tüm kavramlar tanımdan kaçır; yalnızca tarihi olmayan tanımlanabilir”.⁸⁶ Ancak bu durum, ortak bir tanıma kabul etme konusunda daha az zorluk yaşadığımız diğer birçok kavram için de geçerlidir. Bazı akademisyenler artık “Eski Terörizm” ve “Yeni Terörizm” arasında ayırım yapsa da - 11 Eylül saldırıları genellikle bir ayırım çizgisi olarak kabul edilir - eski ve yeni terörizm arasındaki benzerlikler muhtemelen farklılıklardan daha büyüktür.⁸⁷ İnternetin ve sosyal medyanın gelişi ve bunların propaganda için kullanımı, teröristler için muhtemelen yeni şiddet araçlarının kullanımından daha büyük bir oyun değiştirici olmuştur. Yine de geçmişteki ve günümüzdeki terörizmin temelinde aynı iki kavram yatmaktadır: şiddet ve propaganda. Schmid’in 1980’de gözlemediği gibi: “Terörizm sadece şiddet açısından anlaşılabilir. Öncelikle propaganda açısından anlaşılması gerekir. Ancak şiddet ve propagandanın pek çok ortak noktası vardır. Şiddet, zorlama yoluyla davranış değişikliğini amaçlar. Propaganda ise ikna yoluyla aynı şeyi amaçlar. Terörizm bu ikisinin bir kombinasyonu olarak görülebilir. (...) Terörizm, bir kurbanı karşı şiddet kullanarak diğerlerini zorlamaya ve ikna etmeye çalışır. İlk kurban sadece araçsaldır, daha geniş bir kitle üzerinde hesaplanmış bir etki yaratmak için çalınan davulun derisidir”.⁸⁸

Terörizm dar anlamda değil geniş anlamda tanımlanmaktadır.⁸⁹ Bu akıllıca değildir ve gerçek dünyada etkileri vardır. “Teröre Karşı Küresel

⁸⁶ Friedrich Nietzsche (1887) *On the Genealogy of Morals*. Second Essay; in: Walter Kaufmann Transl.), Basic Writings of Nietzsche. New York: Modern Library, 1995, p.13

⁸⁷ Isabelle Duyvestein (2012) “How New is the New Terrorism?”, pp. 41-60; in: John Horgan and Kurt Braddock (Eds.). *Terrorism Studies. A Reader*. London and New York: Routledge, 2012; Martha Crenshaw (2019) “The Debate over “Old” vs. “New” Terrorism”; in: Rik Coolsaet (Ed.): *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge: European and American Experiences*. (2nd ed.). Abingdon: Routledge, pp. 57-68. (İlk olarak 2011 yılında yayınlanmıştır).

⁸⁸ Alex P. Schmid and Janny de Graaf (1980) *Insurgent Terrorism and the Western News Media*. An Exploratory Analysis with a Dutch Case Study. Leiden: C.O.M.T., p.7.

⁸⁹ Max Abrahms (2010) “*Lumpers versus Splitters: A Pivotal Battle in the Field of Terrorism Studies*”. February 10, 2010. Cato Unbound. A Journal of Debate. URL: cato-unbound.org.

Savaş” söyleminde örneklendiği gibi terörizmin tanımı ne kadar geniş tutulursa, terörizme karşı koymak için gereken çaba da o kadar büyük olur ve bu olguyla mücadelede yetkinin kötüye kullanılması tehlikesi de o kadar artar. Tersine: terörizmin tanımı ne kadar dar olursa, mücadele edilecek terörizm o kadar az olur ve uluslararası hukuk açısından terörizmin ne anlama gelmesi gerektiği konusunda uluslar arasında bir anlaşmaya varmak o kadar kolay olur. Bu anlamda, kesin ve dar bir tanım mantıklıdır. Önde gelen Batılı politika yapıcılar “Teröre Karşı Küresel Savaşa” başlamadan önce bunu akıllarında tutmuş olsalardı, 11 Eylül’den bu yana terörle mücadele muhtemelen farklı bir seyir izlerdi.

Ekler

Terörizmin Tanımlarından/Açıklamalarından Bir Seçki⁹⁰

Anonim Çince: “Bir kişiyi öldür, on bin kişiyi korkut”⁹¹

1937 Milletler Cemiyeti: “Bu Sözleşme’de “terör eylemleri” ifadesi, bir Devlete karşı yöneltilen ve belirli kişilerin veya bir grup kişinin veya genel kamuoyunun zihninde bir terör durumu yaratmayı amaçlayan veya hesaplayan suç eylemleri anlamına gelir.”⁹²

1966 Raymond Aron: “Bir şiddet eylemi, psikolojik etkileri salt fiziksel sonuçlarıyla orantısız olduğunda “terörist” olarak adlandırılır. Bu anlamda, devrimcilerin sözde ayırım gözetmeyen eylemleri teröristtir, tıpkı İkinci Dünya Savaşı’ndaki Anglo-Amerikan bölge bombalamaları gibi. Ayırıcılık yapılmaması korkunun yayılmasına yardımcı olur, çünkü özellikle hiç kimse hedef değilse, hiç kimse güvende olamaz”.⁹³

⁹⁰ Daha kapsamlı ve 260 tanım içeren bir liste için bkz: Joseph J. Easson and A.P. Schmid (2011), “250+ Academic, Governmental and Intergovernmental Definitions of Terrorism”; in: Alex P. Schmid, *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London and New York: Routledge, p. 99-157.

⁹¹ Paul Wilkinson (1977) tarafından alıntılanan eski bir Çin atasözü: Paul Wilkinson (1977) *Terrorism and the Liberal State*. London: Macmillan, p.48. Çinli stratejist Sun Tsu bazen bu formülün sahibi olarak gösterilir ancak Wu Ch’den de olası yazarı olarak bahsedilir. Bu askeri teorisyen şöyle yazmıştır: “...hayatını feda etmeye hazır bir adam bin kişiyi terörize etmek için yeterlidir”. - Gus Martin (2003) *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. Thousand Oaks: Sage, p.10.

⁹² Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin 1. Maddesinin 2. Paragrafı, (1937); Paul Wurth tarafından alıntılanmıştır: Paul Wurth (1941) *La repression internationale du terrorisme*. Lozan: Imprimerie la Concorde, s.50. - Hiçbir zaman yürürlüğe girmeyen Sözleşme, Yugoslavya Kralı I. Alexander’ın 1934 yılında Marsilya’da öldürülmesine cevaben hazırlanmıştır.

⁹³ R. Aron (1966) *Peace and War*. London: Weidenfeld & Nicolson, p.170.

1974 Brian M. Jenkins: “Terörizm gerçek kurbanları değil, izleyenleri hedef alır. Terörizm bir tiyatrodur.”⁹⁴

1984 Akademik Uzlaşma Tanımı: (Alex P. Schmid) “Terörizm, rastgele veya sembolik kurbanların şiddetin araçsal hedefi olarak hizmet ettiği bir mücadele yöntemidir. Bu araçsal kurbanlar, kurban olarak seçilmelerinin temelini oluşturan grup ya da sınıf özelliklerini paylaşırlar. Daha önce şiddet kullanımı ya da inandırıcı şiddet tehdidi yoluyla bu grup ya da sınıfın diğer üyeleri kronik korku (terör) durumuna sokulur. Üyelerinin güvenlik duygusu kasıtlı olarak zayıflatılan bu grup ya da sınıf terörün hedefidir. Şiddetin hedefindeki kişinin mağduriyeti, vahşeti, mağduriyetin zamanı (örneğin barış zamanı) veya yeri (savaş alanı değil) ya da konvansiyonel savaşta kabul edilen muharebe kurallarının göz ardı edilmesi nedeniyle tanıklık eden izleyicilerden çoğu gözlemci tarafından normal dışı olarak değerlendirilir. Norm ihlali, terör hedefinin ötesinde dikkatli bir izleyici kitlesi yaratır; bu izleyici kitlesinin bazı kesimleri de manipülasyonun ana nesnesini oluşturabilir. Bu dolaylı mücadele yönteminin amacı ya terör hedefini hareketsiz hale getirerek yönünü şaşırtmasını ve/veya itaat etmesini sağlamak ya da ikincil talep hedeflerini (örneğin bir hükümet) veya dikkat hedeflerini (örneğin kamuoyu) bu mücadele yöntemini kullananların kısa veya uzun vadeli çıkarları lehine tutum veya davranış değişiklikleri için harekete geçirmektir.”⁹⁵

1987 Walter Laqueur: “Çoğu yazar terörizmin şiddet kullanımı ya da şiddet kullanma tehdidi, bir savaş yöntemi ya da belirli hedeflere ulaşmak için bir strateji olduğu, kurbanda korku yaratmayı amaçladığı, acımasız olduğu ve insani politikalarla uyummadığı ve/veya istikrarı bozmak ve hatta hükümeti devirmek olduğu konusunda hemfikirdir.”⁹⁶

1988 Yeni Akademik Uzlaşma Tanımı: (A.P. Schmid) “Terörizm, (yarı) gizli bireysel, grup ya da devlet aktörleri tarafından kendine özgü, kriminal ya da siyasi nedenlerle kullanılan ve suikastın aksine şiddetin doğrudan hedeflerinin ana hedefler olmadığı, kaygı uyandıran, tekrarlanan şiddet eylemi yöntemidir. Şiddetin doğrudan insan kurbanları genellikle hedef nüfustan rastgele (fırsat hedefleri) veya seçici olarak (temsili veya sembolik

⁹⁴ Brian M. Jenkins (1974) *International Terrorism: A New Kind of Warfare*. St. Monica: RAND. p. 4. URL: <https://www.rand.org/pubs/papers/2008/P5261.pdf>

⁹⁵ Alex P. Schmid (1984) *Political Terrorism*, p.111

⁹⁶ Walter Laqueur (1987) *The Age of Terrorism*. Boston: Little, Brown, p.9.

hedefler) seçilir ve mesaj üreticileri olarak hizmet ederler. Terörist (örgüt), (tehlike altındaki) kurbanlar ve ana hedefler arasındaki tehdit ve şiddete dayalı iletişim süreçleri, ana hedef kitleyi (kitleleri) manipüle etmek için kullanılır ve öncelikli olarak korkutma, zorlama veya propagandanın amaçlanıp amaçlanmadığına bağlı olarak onu bir terör hedefine, bir talep hedefine veya bir ilgi hedefine dönüştürür”.⁹⁷

1998/2017 Bruce Hoffman: Terörizm, “amaç ve güdüler bakımından kaçınılmaz olarak politiktir; şiddet içerir - ya da aynı derecede önemli olarak şiddet tehdidinde bulunur; ilk kurban ya da hedefin ötesinde geniş kapsamlı psikolojik etkilere sahip olacak şekilde tasarlanmıştır; Tanımlanabilir bir emir komuta zincirine veya komplocu hücre yapısına sahip bir örgüt (üyeleri üniforma veya tanımlayıcı amblem taşımayan) veya mevcut bir terörist hareketin veya liderlerinin ideolojik amaçlarından veya örneklerinden etkilenen, motive olan veya ilham alan bireyler veya küçük bir birey topluluğu veya her ikisi tarafından yürütülen ve ulus-altı bir grup veya devlet dışı bir varlık tarafından işlenen”.⁹⁸

1998 Boaz Ganor: “Terörizm, siyasi amaçlara ulaşmak için sivillere veya sivil hedeflere karşı kasıtlı olarak şiddet kullanılması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunulmasıdır”.⁹⁹

1999 ABD Dışişleri Bakanlığı: “Terörizm’ terimi, genellikle bir kitleyi etkilemek amacıyla ulus-altı gruplar veya gizli ajanlar tarafından muharip olmayan hedeflere karşı gerçekleştirilen, önceden planlanmış, siyasi amaçlı şiddet eylemleri anlamına gelir. ‘Uluslararası terörizm’ terimi birden fazla ülkenin vatandaşlarını veya topraklarını kapsayan terörizm anlamına gelir. ‘Terörist grup’ terimi, uluslararası terörizm uygulayan ya da uygulayan önemli alt gruplara sahip herhangi bir grup anlamına gelir”.¹⁰⁰

2001 ABD Senatörü Michael J. Mitchell: “Terörizm, siyasi amaçlar için rastgele seçilmiş muharip olmayan kişilerin kasıtlı olarak öldürülmesini

⁹⁷ Alex P. Schmid (1988) *Political Terrorism. Revised, expanded, and updated edition*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, p.28.

⁹⁸ Bruce Hoffman (2017) *Inside Terrorism. 3rd edition*. New York: Columbia University Press, (1st edition 1998), pp.43-44.

⁹⁹ Boaz Ganor (1998) “*Defining Terrorism. Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?*” Herzliya, The International Policy Institute for Counter Terrorism, p. 12.

¹⁰⁰ U.S. Department of State (2000) *Title 22 of the US Code, Section 2656 (d)*; as quoted in: US Department of State, *Patterns of Global Terrorism 1999*. Washington, DC., Department of State, April 2000, p. viii.

içerir. Terör ve moral bozukluğunu bir nüfusun geneline yayarak siyasi bir sonucu desteklemeyi amaçlar”.¹⁰¹

2002 AB Tanımı: “.... Aşağıda (a)’dan (i)’ye kadar olan maddelerde belirtilen ve ulusal hukukta suç olarak tanımlanan, niteliği veya bağlamı itibariyle bir ülkeye veya uluslararası bir kuruluşa ciddi zarar verebilecek olan ve aşağıdaki amaçlarla işlenen kasıtlı eylemler terör suçu olarak kabul edilecektir: bir halkı ciddi şekilde korkutmak veya bir Hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya haksız yere zorlamak veya bir ülkenin veya uluslararası bir kuruluşun temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırmak veya tahrip etmek: (a) bir kişinin hayatına yönelik ölüme neden olabilecek saldırılar; (b) bir kişinin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırılar; (c) adam kaçırmaya veya rehin alma; (d) bir Devlet veya kamu tesisine, bir ulaşım sistemine, bilgi sistemi de dâhil olmak üzere bir altyapı tesisine, kıta sahanlığında bulunan sabit bir platforma, kamuya açık bir yere veya özel mülke büyük ölçüde zarar verme insan hayatını tehlikeye atabilecek veya büyük ekonomik kayıplara yol açabilecek nitelikte mal varlığı; (e) uçaklara, gemilere veya diğer kamu veya mal taşımacılığı araçlarına el konulması; (f) silahların, patlayıcıların veya nükleer, biyolojik veya kimyasal silahların üretimi, bulundurulması, edinilmesi, taşınması, tedarik edilmesi veya kullanılması ile biyolojik ve kimyasal silahların araştırılması ve geliştirilmesi; (g) tehlikeli maddelerin serbest bırakılması veya etkisi insan hayatını tehlikeye atacak yangınlara, sellere veya patlamalara neden olunması; (h) insan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, elektrik veya diğer temel doğal kaynakların tedarikine müdahale etmek veya bunları kesintiye uğratmak; (i) (a)’dan (h)’ye kadar sıralanan eylemlerden herhangi birini gerçekleştirme tehdidinde bulunmak.”¹⁰²

2005 Peter Waldmann: “Terörizm, bir siyasi düzene karşı yeraltından yapılan, dikkatle hazırlanmış, şok edici şiddet saldırıları olarak anlaşılmalıdır. Bu saldırılar her şeyden önce güvensizlik ve dehşet yaymayı amaçlar, ancak bunun yanında sempati ve destek isteği de yaratır”.¹⁰³

¹⁰¹ Michael J. Jordan (2002) “*Terrorism's Slippery Definition Eludes UN Diplomats*”, Christian Science Monitor, February 4, 2002, p. 7.

¹⁰² European Union (2002): Council Framework Decision of 13 June 2002 on Combating Terrorism. Official Journal L 164, 22/06/2002, pp.3 – 7.

¹⁰³ Peter Waldmann (2005): *Terrorismus. Provokation der Macht*. Hamburg: Murmann, p.12 (Almanca’dan APS tarafından çevrilmiştir).

2005 Judith Tinnés: “Terörizm, devlet altı aktörlerin, keyfi olarak ya da sembolik değeri nedeniyle seçilen hedeflere (siviller dâhil) karşı asimetrik, sistematik olarak planlanmış, öngörülemeyen şiddet yoluyla sivil nüfusta aşırı korku ya da güvensizlik havası yaratmayı amaçlayan bir ‘iletişim stratejisidir’. Psikolojik manipülasyon yoluyla, arzu edilen tepkinin ortaya çıkması için azami öngörü yaratılması amaçlanır. Geleneksel askeri ve sosyal çatışma ve muhalefet yürütme normlarını aşan terörist şiddet, bir iletişim aracı olarak olağanüstü etkisiyle, psikolojik sinyal etkisi temelinde mesajların iletilmesi amaçlanan mümkün olan en geniş alıcı kitlesini kendine güvence altına almayı amaçlar”.¹⁰⁴

2006 Ben Saul: “Uluslararası toplumun uluslararası terörizmin altında yatan yanlışı tanımlamasına dayanarak, terörizm tümdengelim yoluyla şu şekilde tanımlanabilir:

“Mülke karşı eylemler de dahil olmak üzere, ölüme veya ciddi bedensel yaralanmaya neden olmayı veya yaşamı tehlikeye atmayı amaçlayan her türlü ciddi, şiddet içeren, suç teşkil eden eylem;

silahlı çatışma dışında işlendiği durumlarda;

siyasi, ideolojik, dini veya etnik bir amaç için; ve

Bir kişide, grupta veya kamuoyunda aşırı korku yaratmayı amaçlayan durumlarda ve

(a) Bir nüfusu veya nüfusun bir bölümünü ciddi şekilde korkutmak veya

(b) Bir hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu herhangi bir eylemi yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya haksız yere zorlamak.

Ölüm, ciddi bedensel zarar ya da kamu sağlığı veya güvenliğine yönelik ciddi risk yaratma amacı taşımayan savunuculuk, protesto, muhalefet ya da endüstriyel eylemler terör eylemi teşkil etmez.”¹⁰⁵

2011 Terörizmin Gözden Geçirilmiş Akademik Uzlaş Tanımı (Schmid)

“1. Terörizm, bir yandan korku yaratan, zorlayıcı siyasi şiddetin özel bir biçimi veya taktiğinin varsayılan etkinliğine ilişkin bir doktrini, diğer yandan

¹⁰⁴ Judith Tinnés, (2010): *Internetbenutzung islamistischer Terror- und Insurgentengruppen unter besonderer Berücksichtigung von medialen Geiselnahmen in Irak, Afghanistan, Pakistan und Saudi-Arabien*. Ph.D. Dissertation, Saarbrücken: Universität des Saarlandes, p.28 (APS tarafından çevrilmiştir).

¹⁰⁵ Ben Saul (2006) *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2006, pp.65-66

da çeşitli kitleler ve çatışma tarafları üzerindeki propagandif ve psikolojik etkileri için gerçekleştirilen, çoğunlukla sivilleri ve muharip olmayanları hedef alan, yasal veya ahlaki kısıtlamalar olmaksızın hesaplanmış, gösterici, doğrudan şiddet eylemlerinin komplocu bir uygulamasını ifade eder;

2. Bir taktik olarak terörizm üç ana bağlamda kullanılmaktadır: (i) yasadışı devlet baskısı, (ii) barış zamanlarında veya çatışma bölgelerinin dışında devlet dışı aktörler tarafından yapılan propa- gandist ajitasyon ve (iii) devlet ve devlet dışı aktörler tarafından kullanılan yasadışı bir düzensiz savaş taktiği;

3. Terörist aktörler tarafından uygulanan fiziksel şiddet veya bu yöndeki tehditler, tek aşamalı ölümcül şiddet eylemlerini (bombalamalar ve silahlı saldırılar gibi), çift aşamalı yaşamı tehdit eden olayları (adam kaçırma, uçak kaçırma ve zorlayıcı pazarlık için diğer rehin alma biçimleri gibi) ve çok aşamalı eylem dizilerini (adam kaçırma, gizli gözaltı, işkence ve cinayeti içeren ‘kayıplar’ gibi) içerir;

4. Kamusal (-laştırılmış) terör mağduriyeti, bir yandan bireylere, gruplara, hükümetlere, toplumlara veya bunların kesimlerine koşullu taleplerde bulunduğu, diğer yandan da terör faileri tarafından belirli seçmenlerin (etnik köken, din, siyasi aidiyet ve benzeri bağlara dayalı olarak) desteğinin arandığı tehdit temelli iletişim süreçlerini başlatır;

5. Terörizmin kökeninde dehşet - korku, dehşet, panik veya sadece endişe - terörist eylemin bazı yöntemleri - şok edici vahşeti, ayrımcılıktan yoksunluğu, dramatik veya sembolik niteliği ve savaş kurallarının ve cezalandırma kurallarının göz ardı edilmesi yatmaktadır;

6. Terörist saldırıların doğrudan kurbanları genellikle silahlı kuvvetler değil, terör eylemlerine yol açan çatışmadan doğrudan sorumlu olmayan siviller, muharip olmayanlar veya diğer masum ve savunmasız kişilerdir;

7. Doğrudan kurbanlar nihai hedef değildir (kurban ve hedefin çakıştığı klasik bir suikastta olduğu gibi), ancak kurbanların kötü durumuyla ya da teröristlerin iddia ettiği davayla özdeşleşen çeşitli kitlelere ve çatışma taraflarına ulaşmak için kitle iletişim araçlarının haber değerlerinin az çok farkında olmadan yardım ettiği mesaj üreticileri olarak hizmet ederler;

8. Terörist şiddetin kaynakları bireysel failer, küçük gruplar, yaygın ulusötesi ağların yanı sıra devlet aktörleri veya devlet destekli gizli ajanlar (ölüm mangaları ve suikast timleri gibi) olabilir;

9. Organize suçlar ve savaş suçlarında kullanılan yöntemlerle benzerlikler gösterse de, terörist şiddet ağırlıklı olarak siyasidir - genellikle motivasyonunda, ancak neredeyse her zaman toplumsal yansımalarında;

10. Terör eylemlerinin doğrudan amacı, ortaya çıkan güvensizlikten olumlu bir güç sonucu elde etme umuduyla hedef nüfusu veya çatışma tarafını terörize etmek, korkutmak, düşmanlaştırmak, yönünü şaşırtmak, istikrarsızlaştırmak, baskı altına almak, zorlamak, moralini bozmak veya kışkırtmaktır; örneğin, halkın güvenini kazanmak, fidye parası koparmak, terörist taleplere boyun eğdirmek ve/veya halkın bazı kesimlerini harekete geçirmek veya hareketsiz hale getirmek;

11. Terörizme katılma motivasyonları, iddia edilen mağduriyetlerin giderilmesi, kişisel veya dolaylı intikam, toplu cezalandırma, devrim, ulusal kurtuluş ve çeşitli ideolojik, siyasi, sosyal, ulusal veya dini amaç ve hedeflerin desteklenmesi gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır;

12. Terör eylemleri nadiren tek başlarına kalırlar, ancak şiddet eylemlerinin seri niteliği ve daha fazlasının geleceğine dair tehditler nedeniyle, teröristlerin siyasi süreci manipüle etmelerini sağlayan yaygın bir korku iklimi yaratabilen bir şiddet kampanyasının parçasını oluştururlar.”¹⁰⁶

2019 Muhammed Feyyaz: “Terörizm şiddet içeren bir olgudur:

1. Bağlamsal faktörlerden, yani üretiminin çeşitli metinlerini üreten, ona farklı anlamlar ve çağrışımlar yükleyen ve sürdürülmesi için motivasyon, mantık ve gerekçe sağlayan devlet ve toplum tarafından verilen tepkilerin yanı sıra dışsal ve en- dogen uyarılardan türetilerek aşamalı olarak gelişir.
2. Temelde tepkisel bir iletişim eylemi olup, gelişmiş bir doktrinle donatıldığında saldırgan bir taktiğe dönüşür; (3) Heterojen bir dizi ifade ve davranıştan oluşur: (i) duygusal (öfke, nefret, korku), (ii) kültürel ve ahlaki (intikam, kendini haklı görme), (iii) araçsal politika (zorlama, güç projeksiyonu, rekabet, toplumun dost olmayan kesimlerinin ve elitlerin dışlanması), (iv) dini (dışlama, mürtedleştirme ve ötekileştirme yoluyla dışlama), (v) ideolojik (devrimci cihat, sapkınlık, meydan okuma), (vi) kriminal (organize suç); (4) Sivilleri, kolluk kuvvetlerini ve muharıpleri kapsayan, değişken araç ve yöntemlerle performatif bir şekilde operasyonel hale gelen protean bir hedefleme felsefesi izleyen; (5) Nihayetinde

¹⁰⁶ A.P. Schmid (Ed.) (2011) *Handbook of Terrorism Research*. London, Routledge, pp.86-87; ayrıca yeniden üretilmiştir: Alex P. Schmid, (2012, May) *The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism*. Perspectives on Terrorism, 6(2), 158-159. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/PoT>.

tartışmasız bir toplumsal güç elde etmeyi amaçlayan ayrı bir yönetim düzeni dayatarak siyasi gücü kontrol etmek ve ele geçirmek.¹⁰⁷

2022 David C. Rapoport: “Terör, dini ya da siyasi bir amaç için kullanılan şiddettir ve şiddeti sınırlayan kabul edilmiş ahlaki normlarla sınırlı değildir. Hem hükümetler hem de isyancılar terör kullanabilir. (...) Siyasi ya da dini bir amaca ulaşmak için şiddet kullanan isyancılar, şiddeti düzenleyen askeri kurallar tarafından sınırlandırılmadan hareket ettiklerinde teröristtirler.”¹⁰⁸

Bibliyografya¹⁰⁹

Abrahms, Max (2010): “Lumpers versus Splitters: A Pivotal Battle in the Field of Terrorism Studies”. February 10, 2010. Cato Unbound. A Journal of Debate. URL: cato-unbound.org.

Acharya, Amitav (2014): “Who Is a Terrorist? “; in: *Age of Fear: Power Versus Principle in the War on Terror*. (Routledge Revivals). Abingdon: Routledge, pp. 19-26. (Originally published in 2004).

Ahmad, Ishtiaq (2012): “Terrorism: A Conceptual Framework”; in: Updesh Kumar; Manas K. Mandal (Eds.): *Countering Terrorism: Psychosocial Strategies*. New Delhi: SAGE Publications India, pp. 3-25.

Akhgar, Babak; Staniforth, Andrew; Bosco, Francesca (2014): “Definitions of Cyber Terrorism”; in: *Cyber Crime and Cyber Terrorism Investigator’s Handbook*. Waltham: Syngress, pp. 11-18.

Albayrak, Cagil (2015, December): *Terrorism Is What We Make of It: Construction of Terrorism Designation*. (Master’s Thesis, Lawrence, University of Kansas.). URL: <http://hdl.handle.net/1808/20912>

Anderson, Eric C. (2015, January): “Confusing a ‘Revolution’ with ‘Terrorism’”. *Small Wars Journal*, 1/2015. URL: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/confusing-a->

¹⁰⁷ Muhammad Feyyaz (2019). “*Terrorism Can and Should be Defined. But How?*” *Strategic Analysis*, Vol. 43, Issue 4, p. 322. URL: <https://doi.org/10.1080/09700161.2019.1626581>

¹⁰⁸ David C. Rapoport (2022) *Waves of Global Terrorism*. New York: Columbia University Press, p.3.

¹⁰⁹ Daha kapsamlı bir bibliyografya için bkz: see: Tinnes, Judith (2020, December) “*Bibliography: Defining and Conceptualizing Terrorism*”. *Perspectives on Terrorism*, 14(6), pp. 204-236. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2020/issue-6/tinnes.pdf>

Bu bibliyografya kısmen Dr. Tinnes'in çalışmalarına dayanmaktadır ve yazar yardımları için kendisine müteşekkirdir.

%e2%80%9crevolution%e2%80%9d-with-%e2%80%9c-
terrorism%e2%80%9d

Anglí, Mariona Llobet (2013): “What Does “Terrorism” Mean?” ; in: Aniceto Masferrer; Clive Walker (Eds.): Counter-Terrorism, Human Rights and the Rule of Law: Crossing Legal Boundaries in Defence of the State. Cheltenham: Edward Elgar, pp. 17-36.

Antúnez, Juan Carlos; Tellidis, Ioannis (2013): “The Power of Words: The Deficient Terminology Surrounding Islam-Related Terrorism”. *Critical Studies on Terrorism*, 6(1), pp. 118-139. DOI: <https://doi.org/10.1080/17539153.2013.765703>.

Aran, Gideon (2019): “Striking Home: Ideal-Type of Terrorism”. *Terrorism and Political Violence*, 31(5), pp. 987- 1005. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546553.2017.1300581>.

Arslan, Erol (2010, June): Definitionen und die verschiedenen Formen des Terrorismus: Probleme bei der Definition des Terrorismusbegriffs. (M.A. Diploma Thesis, University of Vienna).

Armborst, Andreas (2017): “Conceptualizing Political Violence of Non-State Actors in International Security Research”; in: Andreas Kruck; Andrea Schneiker (Eds.): *Researching Non-State Actors in International Security: Theory and Practice*. (Routledge Critical Security Studies Series). Abingdon: Routledge, pp. 14-28.

Arnold, Roberta. (2004): *The ICC as a New Instrument for Repressing Terrorism*. Ardsley, N.Y.: Transnational Publishers.

Aron, Raymond (2003): *Peace & War. A Theory of International Relations*. New Brunswick, and London: Transaction Books, 2003 (French original published in 1966).

Badey, Thomas J. (1998): “Defining International Terrorism: A Pragmatic Approach”. *Terrorism and Political Violence*, 10 (1), pp. 90-107. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546559808427445>

Baele, Stephane J. et al. (2019): “What Does the “Terrorist” Label Really Do? Measuring and Explaining the Effects of the “Terrorist” and “Islamist” Categories”. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(5), pp. 520-540. URL: <https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal:188496> .

Bailey, S.D. (1972): *Prohibitions and Restraints in War*. London: Oxford University Press.

Bassiouni, M. C. (Ed.) (1988): *Legal Responses to International Terrorism*. Dordrecht, Martinus Nijhoff.

- Bergen, Peter, David Sterman, Melissa Salyk-Virk and Brianna Kablack. "An Assessment of Variation in National Processes of Defining and Designating Terrorist Groups,". Washington, DC: New America's International Security Program, 2023.
- Berger, J.M. (2018): *Extremism*. Cambridge, Mass. MIT Press.
- Berkebile, Richard E. (2017): "What Is Domestic Terrorism? A Method for Classifying Events from the Global Terrorism Database". *Terrorism and Political Violence*, 29(1), pp. 1-26. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546553.2014.985378>
- Berkman, Alexander. *Now and After: The ABC of Communist Anarchism*. New York: Vanguard Press, 1929.
- Bessner, Daniel, and Michael Stauch (2010): "Karl Heinzen and the Intellectual Origins of Modern Terror." *Terrorism and Political Violence*, Vol. 22, no. 2, pp. 143-176.
- Bishara, Azmi (2017, December): *What Defines Terrorism? The Identity of the Victim or that of the Victimizer?* (ACRPS Research Paper). URL: https://www.dohainstitute.org/en/ResearchAndStudies/Pages/What_Defines-Terrorism-the-Identity-of-the-Victim-or-that-of-the-Victimizer.aspx
- Blackbourn, Jessie (2011): "The Evolving Definition of Terrorism in UK Law". *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 3(2), pp. 131-149. DOI: <https://doi.org/10.1080/19434472.2010.512149>
- Blake, Christopher et al. (2012): "Introduction to Concepts of Terrorism"; in: *Policing Terrorism*. London: Learning Matters, pp. 1-18.
- Blakeley R (2017) *The construction of State terrorism*. In: Michael Stohl, R. Burchill , and S. Englund (Eds.) *Constructions of terrorism: an interdisciplinary approach to research and policy*. University of California Press, Oakland, California, pp 53–66.
- Blank, Laurie R. (2015): "What's in a Word? War, Law and Counter-Terrorism"; in: Genevieve Lennon; Clive Walker (Eds.): *Routledge Handbook of Law and Terrorism*. (Routledge Handbooks). Abingdon: Routledge, pp. 52- 67.
- Bötticher, Astrid (2017, August): "Towards Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism". *Perspectives on Terrorism*, 11(4), pp. 73-77.
- Bötticher. Astrid (2017): *Radikalismus und Extremismus. Konzeptualisierung und Differenzierung zweier umstrittener Begriffe*

- in der deutschen Diskussion. The Hague: Leiden University, Doctoral Dissertation.
- Bovenkerk, Frank (2009): *Wie is De Terrorist? Zin en onzin van ethnic profiling*. Utrecht, Forum.
- Bremer, III, L.P. (1987): "Terrorism and the Rule of War". Washington, DC: U.S. Department of State, Bureau of Public Affairs, Current Policy No. 947 (Text of address 23 April 1987).
- Bruhin, Rémi (2011): "Defining 'Terrorism': The 1972 General Assembly Debates on "International Terrorism" and their Coverage by the New York Times"; in: Banu Baybars-Hawks; Lemi Baruh (Eds.): *If It Was Not for Terrorism: Crisis, Compromise, and Elite Discourse in the Age of "War on Terror"*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, pp. 12-30.
- Bryan, D., Kelly, L. and Templer, S. (2011): "The Failed Paradigm of 'Terrorism'", *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 3 (2), pp. 80–96.
- Byman, Daniel (2012): *Deadly Connections. States that Sponsor Terrorism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carlile of Berriew, Alexander Charles (2007, March): *The Definition of Terrorism. (A Report by Lord Carlile of Berriew Q.C., Independent Reviewer of Terrorism Legislation)*.
- Carriere, Kevin R.; Garney, Georgia; Moghaddam, Fathali M. (2018): "Terrorism as a Form of Violence"; in: Alexander T. Vazsonyi; Daniel J. Flannery; Matt DeLisi (Eds.): *The Cambridge Handbook of Violent Behavior and Aggression*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 626-644. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316847992.034>.
- Carver, Ashley (2016): "Parliamentary Attempts to Define Terrorism in Canada and Australia". *Journal of Applied Security Research*, 11(2), pp. 124-138. DOI: <https://doi.org/10.1080/19361610.2016.1137173>
- Casaca, Paulo (2017): "The Conceptual Discussion on Terrorism". In: Paulo Casaca; Siegfried O. Wolf (Eds.): *Terrorism Revisited: Islamism, Political Violence and State-Sponsorship. (Contemporary South Asian Studies)*. Cham: Springer, pp. 3-32. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-55690-1_1.
- Cassese, Antonio (2006): "The Multifaceted Criminal Notion of Terrorism in International Law." *Journal of International Criminal Justice*, vol. 4, issue 5, pp. 933-958.

- Cengiz, Mahmut (2022): “How Autocrats Exploit the Definition of Terrorism for Their Own Purposes”, 23 March 2022 Paper. George Mason University.
- Chapla, Kevin (2022): “Terrorism Redefined”. *Small Wars Journal* 07/09/2022, pp. 64 - 68.
- Chenoweth, Erica; Moore, Pauline L. (2018): “Introducing Terrorism”; in: *The Politics of Terror*. New York: Oxford University Press, pp. 3 - 40.
- Chiha, Islam Ibrahim (2013, Spring): “Redefining Terrorism under the Mubarak Regime: Toward a New Definition of Terrorism in Egypt”. *The Journal on Terrorism and Security Analysis*, 8, pp. 28-45.
- Chomsky, Noam (2013): “The Definition of Terrorism”; in: Cihan Aksan; Jon Bailes (Eds.): *Weapon of the Strong: Conversations on US State Terrorism*. London: Pluto Press, pp. 32-46.
- Coady, C. A. J., (2004): “Defining Terrorism”; in Igor Primoratz, (Ed.), *Terrorism: The Philosophical Issues*. Basingstoke: Palgrave, pp. 3–14.
- Collins, John: “Terrorism”; in: John Collins and Ross Gover (Eds.) (2002): *Collateral Language: A User’s Guide to America’s New War*. New York: New York University Press, pp.155-174.
- Cooper H.H.A. (2001) “Terrorism: the problem of definition revisited”. *American Behavioral Science*, 44: pp. 881–893.
- Corell, Hans (2003):“International Instruments against Terrorism: The Record so Far and Strengthening the Existing Regime”; in: United Nations Office on Drugs and Crime. *Combating International Terrorism: The Contribution of the United Nations*. New York: United Nations.
- Corrado, Raymond Gunda Wössner, and Ariel Merari (Eds.) (2021): *Terrorist Risk Assessment Instruments. Contemporary Policy and Law Enforcement Challenges*. Amsterdam: IOS Press.
- Cox, Dan G.; Falconer, John; Stackhouse, Brian (2009): “Defining Terrorism: The First Step in an Effective International Counterterrorism Strategy”; in: *Terrorism, Instability, and Democracy in Asia and Africa*. Lebanon: University Press of New England, pp. 8-25.
- Cremer, Douglas J.; McConnell, Will; Archer, Emerald M. (2014): “Plus ça Change, Plus C’est la Même Chose: The “New” Terrorism”. *The European Legacy: Toward New Paradigms*, 19(5), pp. 543-555. DOI: <https://doi.org/10.1080/10848770.2014.943528> .

- Crenshaw Hutchinson, Martha (1972): “The Concept of Revolutionary Terrorism”, *The Journal of Conflict Resolution* 16(3), pp. 383–396.
- Crenshaw, Martha (1985): *Terrorism in Context*. Philadelphia: Pennsylvania State University Press.
- Crenshaw, Martha (2019): “The Debate over “Old” vs “New” Terrorism”; in: Rik Coolsaet (Ed.): *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge: European and American Experiences*. (2nd ed.). Abingdon: Routledge, pp. 57-68. (Originally published in 2011).
- Daase, Christopher (2001): „Terrorismus – Begriffe, Theorien und Gegenstrategien. Ergebnisse und Probleme sozialwissenschaftlicher Forschung“; in: *Die Friedenswarte*, Ausgabe 76(1), pp. 55–79.
- Damon, Dan (2014): “Bosnia and WW1: The Living Legacy of Gavrilo Princip.” BBC, June 25, 2014. URL: <http://www.bbc.com/news/magazine-28016999>.
- de Jonge Oudraat, Chantal; Marret, Jean-Luc (2010): “The Uses and Abuses of Terrorist Designation Lists”; in: Martha Crenshaw (Ed.): *The Consequences of Counterterrorism*. New York: Russell Sage Foundation, pp. 94-129.
- de Mulinen, Frederic (1987): *Handbook on the Law of War for Armed Forces*. Geneva: International Committee of the Red Cross.
- de Vido, Sara (2017): “The Future of the Draft UN Convention on International Terrorism”. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 3(3), pp. 233-247. DOI: <https://doi.org/10.1108/JCRPP-09-2016-0020>
- Del Villar, Erika Lorenzana (2018): *Our Holy Grail: States, Power, and Networks in the Stymied Global Quest to Define Terrorism*. (Doctoral Thesis, University of Connecticut, Mansfield, United States). URL: <https://open-commons.uconn.edu/dissertations/1822> .
- Di Filippo, Marcello (2008): "Terrorist Crimes and International Cooperation: Critical Remarks on the Definition and Inclusion of Terrorism in the Category of International Crimes." *European Journal of International Law*, vol. 19, no. 3, pp. 533-570.
- Di Filippo, Marcello (2014): “The Definition(s) of Terrorism in International Law”; in: Ben Saul (Ed.): *Research Handbook on International Law and Terrorism*. (Research Handbooks in International Law series). Cheltenham: Edward Elgar, pp. 3-19.

- Dingley, James (2010): “Making the Man: Terrorism Charted and Defined”; in: *Terrorism and the Politics of Social Change: A Durkheimian Analysis*. Abingdon: Routledge, pp. 85-112.
- D’Orazio, Vito; Salehyan, Idean (2018): “Who Is a Terrorist? Ethnicity, Group Affiliation, and Understandings of Political Violence”. *International Interactions*, 44(6), pp. 1017-1039. DOI: <https://doi.org/10.1080/03050629.2018.1500911>
- Dorsey, J.M. (2017): “The Gulf Crisis: Grappling for a Face-saving Solution”, *South Asia Journal*, 19 June. URL: <http://southasiajournal.net/the-gulf-crisis-grappling-for-a-face-saving-solution/> .
- Doucet, Ghislaine (2003): “Terrorism: Search for a Definition or Liberticidal Drifting”; in: Ghislaine Doucet (Ed.) *Terrorism, Victims, and International Criminal Responsibility*. Paris: SOS Attentats.
- Dugard, J. (1974): “International Terrorism: Problems of Definition”. *International Affairs* 50(1); pp. 67–81.
- Durrani, Asad (2018): “Terrorism: A Political Tool, or a Technique of War?”; in: *Pakistan Adrift: Navigating Troubled Waters*. London: Hurst, pp. 155-164.
- Duyvestein, Isabelle (2012): “How New is the New Terrorism? “. pp. 41-60; in: John Horgan and Kurt Braddock (Eds.). *Terrorism Studies. A Reader*. London and New York: Routledge.
- Easson, Joseph J. and Alex P. Schmid: (2011): “Appendix 2.1: 250-plus Academic, Governmental and Intergovernmental Definitions of Terrorism”; in: Alex P. Schmid (Ed.) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. New York and London: Routledge, 2011, pp.99-157.
- Englund, Scott; Stohl, Michael (2016, June): *Constructions of Terrorism. Perspectives on Terrorism*, 10(3), 33-39.
- English, Richard (2009): *Terrorism: How to Respond*. Oxford: Oxford University Press.
- Farrell, William R. (1980): “Terrorism Is...?”, 33 *NAVAL WAR COLL.REV.* 64, pp. 64–66.
- Feyyaz, Muhammad (2013): “Conceptualizing Terrorism. Trend Patterns in Pakistan – an Empirical Perspective.” *Perspectives on Terrorism*, 7, no. 1, pp. 73-102.

- Feyyaz, Muhammad (2019): “Terrorism Can and Should be Defined. But How?” *Strategic Analysis*, 43(4), pp. 310-327. DOI: <https://doi.org/10.1080/09700161.2019.1626581> .
- Fisher, Kathryn Marie (2015): “To Identify Terrorism — A Consequential Ambiguity”; in: *Security, Identity, and British Counterterrorism Policy. (New Security Challenges)*. London: Palgrave Macmillan / Springer Nature, pp. 34-47. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-137-52422-5_3 .
- Fleck, D. (Ed.) (1995): *The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts*. Oxford: Oxford University Press.
- Fletcher, G.P. (2006): “The indefinable concept of terrorism”, *Journal of International Criminal Justice*, Vol.4, pp. 894-911.
- Forest., James J.F. *Terrorism as a Product of Choices and Perceptions*. Westpoint, N.Y.: Combating Terrorism Center, 2009.
- Forest, James J. F. (2019): “Definitions, History, and Conceptual Frameworks”; in: *The Terrorism Lectures: A Comprehensive Collection for the Student of Terrorism, Counterterrorism, and National Security*. Santa Ana: Nortia Press, pp. 1-64.
- Freeden, Michael. (1994): “Political Concepts and Ideological Morphology”. *Journal of Political Philosophy*, 2(2), pp. 140-164.
- Friedrichs, Jörg (2006): " Defining the International Public Enemy: The Political Struggle Behind the Legal Debate on International Terrorism." *Leiden Journal of International Law*, vol. 19, issue 1, pp. 69-91.
- Ganor, Boaz: “Defining Terrorism: Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?,” *Police Practice and Research* 3, no. 4 (January 2002): pp. 287–304, <https://doi.org/10.1080/1561426022000032060>.
- Ganor, Boaz (2017): *Dilemmas in Defining the Threat*. In: *The Counter-Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers*. Abingdon: Routledge, pp. 1-24. (Original work published 2005)
- Ganor, Boaz (2018, September 28): “MIA: An International Definition for Terrorism.” *The Arena*. URL: <https://www.eng.arenajournal.org.il/single-post/Ganor-Terrorism-ENG>

- Ganor, Boaz (2019): “Defining Terrorism: Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?”; in: David Lowe; Austin Turk; Dilip K. Das (Eds.): *Examining Political Violence: Studies of Terrorism, Counterterrorism, and Internal War*. (International Police Executive Symposium Co- Publications). Boca Raton: CRC Press, pp. 3-24.
- Garrison, Arthur H. (2004): “Defining Terrorism: Philosophy of the Bomb, Propaganda by Deed and Change Through Fear and Violence”. *Criminal Justice Studies*, 17(3), pp. 259-279. DOI: <https://doi.org/10.1080/1478601042000281105>.
- Gascon, Jose Angel. “The Inferential Meaning of Controversial Terms: The Case of ‘Terrorism’”. *Topoi* (2023). <https://doi.org/10.1007/s11245-022-09879-x> .
- Gerrits, Robin P.J.M. (1992): “Terrorists’ Perspectives: Memoirs”; in: David L. Paletz and Alex P. Schmid (Eds.). *Terrorism and the Media. How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media*. Newbury Park: Sage Publications.
- Gerwehr, Scott; Hubbard, Kirk (2007): “What Is Terrorism? Key Elements and History”; in: Bruce Bongar (Ed.): *Psychology of Terrorism*. Oxford: Oxford University Press, pp. 87-100.
- Gibbs, Jack P. (2012): “Conceptualization of Terrorism”; in: John Horgan; Kurt Braddock (Eds.): *Terrorism Studies: A Reader*. London and New York: Routledge, pp. 63-75.
- Gillani, Dayyab. “The Definitional Dilemma of Terrorism: Seeking Clarity in Light of Terrorism Scholarship.” 2017. Ph.D. Dissertation, University of St Andrews. URL: <http://hdl.handle.net/10023/12258> .
- Golder, Ben; Williams, George (2004): “What Is “Terrorism”? Problems of Legal Definition”. *UNSW Law Journal*, 27(2), pp. 270-295. URL: <http://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/wp-content/uploads/2017/09/27-2-12.pdf> .
- Gomis, Benoît (2016): “Definitional Issues”; in *Counterterrorism: Reassessing the Policy Response*. Boca Raton: CRC Press, pp. 3-14.
- Goodhard, Philip (1975): *The Climate of Collapse. The Terrorist Threat to Britain and her Allies*. Richmond, Surrey: Foreign Affairs Publ. Co.
- Greene, Alan (2017): “Defining Terrorism: One Size Fits All?”, *66 INT’L & COMPAR.L. Q.*, pp. 411– 414.

- Gross, Emanuel (2006): “What Is Terrorism? Definitions and Characteristics”; in: *The Struggle of Democracy Against Terrorism: Lessons from the United States, the United Kingdom, and Israel*. Charlottesville: University of Virginia Press, pp. 11-25.
- Gross, Feliks (1972): *Violence in Politics. Terror and Assassination in Eastern Europe and Russia*. The Hague: Mouton.
- Guiora, Amos N. (2008): “Defining Terrorism and Counterterrorism”; in: *Fundamentals of Counterterrorism*. New York: Aspen, pp. 7-28.
- Hagedorn Auerbach., Ann (1998): *Ransom: The Untold History of International Kidnapping*. New York: Henry Holt & Co.
- Halder, Radhika (2020): “Understanding Definitions”; in: *Understanding Suicide Terrorism*. Abingdon: Routledge, pp. 1-22.
- Hale-Ross, Simon (2019): “The United Kingdom’s Legal Definition of Terrorism”; in: *Digital Privacy, Terrorism and Law Enforcement: The UK’s Response to Terrorist Communication*. (Routledge Research in Terrorism and the Law). Abingdon: Routledge, pp. 11-43.
- Harmon, Christopher C. (2016, May): “That Word Terrorist, and What Terrorists Say About It”. *CTX*, 6(2), pp. 33-40. URL: <https://nps.edu/documents/110773463/120117345/CTX+Vol+6+No+2.pdf>
- Hase, V. (2023). What is terrorism (according to the news)? How the German press selectively labels political violence as “terrorism.” *Journalism*, 24(2), 398–417. Quote from abstract. URL: <https://doi.org/10.1177/14648849211017003> .
- Herschinger, Eva (2013): “A Battlefield of Meanings: The Struggle for Identity in the UN Debates on a Definition of International Terrorism.” *Terrorism and Political Violence*, 25(2), pp. 183-201. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546553.2011.652318> .
- Heuser, Beatrice (2014): “Introduction: Exploring the Jungle of Terminology”. *Small Wars & Insurgencies*, 25(4), pp. 741-753. DOI: <https://doi.org/10.1080/09592318.2013.832928> .
- Hippler, Jochen (2016): *Terrorism: Undefinable and Out-of-Context? Reconceptualizing Terrorism as a Context-Specific Tactical Tool*. (INEF-Report 111/2016).
- Hmoud, M. (2006): “Bones of contention.” *Journal of International Criminal Justice* 4 (5), pp. 1031–1043.
- Hodgson Jacqueline S. & Victor Tadros, (2013): “The Impossibility of Defining Terrorism”, 16 *NEW CRIM. L. REV.* 494, pp. 507–508.

- Hoffman, Bruce (2006): *Inside Terrorism*. Revised and expanded edition (originally published in 1998). New York: Columbia University Press.
- Hoyos, Mateo C. (2017): "Including the Crime of Terrorism within the Rome Statute: Likelihood and Prospects." *Global Politics Review*, vol. 3, no. 1, pp. 25-38.
- Hudson, Rex A. (Ed.). (n.d.): *Who Becomes a Terrorist and Why*. The 1999 Government Report on Profiling Terrorists. Guilford, Conn.: The Lyons Press, n.d. (ca. 2002).
- Huff, Connor; Kertzer, Joshua D. (2018, January): "How the Public Defines Terrorism". *American Journal of Political Science*, 62(1), 55-71. DOI: <https://doi.org/10.1111/ajps.12329>.
- Igwe, Chidi Nnamdi (2009, November): *Analyse socioterminologique, morphologique, lexicologique et sémantique de la terminologie du terrorisme*. (Doctoral Thesis, Halifax, Canada: Dalhousie University).
- Jackson, Richard (2008, January): *An Argument for Terrorism*. *Perspectives on Terrorism*, 2(2), pp. 25-32.
- Jackson, Richard, Marie Been Smyth, and Jeroen Gunning (Eds.): (2009): *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*. London: Routledge.
- Jackson, Richard (2011): "In Defence of "Terrorism: Finding a Way Through a Forest of Misconceptions". *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 3(2), pp. 116-130. DOI: <https://doi.org/10.1080/19434472.2010.512148>
- Jackson, Richard et al. (2011): "Conceptualizing Terrorism"; in: *Terrorism: A Critical Introduction*. London: Red Globe Press, pp. 99-123.
- Jaggar, Alison M. (2005): "What Is Terrorism, Why Is It Wrong, and Could It Ever Be Morally Permissible?" *Journal of Social Philosophy* 36, no. 2, pp. 202–217.
- Jenkins, Brian M. (1975): *International Terrorism: A New Mode of Conflict*. Los Angeles: Crescent Publications.
- Jenkins, Brian M. (1980): *The Study of Terrorism: Definitional Problems*. St. Monica, CA: RAND. URL: <http://www.rand.org/pubs/papers/2006/P6563.pdf> .
- Johnston, Nicolas (2018, August): "Defining Terrorism and Insurgency: Beyond Morality". *Small Wars Journal*, 8/2018. URL: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/defining-terrorism-and-insurgency-beyond-morality> .

- Jones, Seth (2008): *Defining Terrorism*. Washington, D.C.: Center for the Study of Weapons of Mass Destruction, National Defense University.
- Jo, Hyeran; Dvir, Rotem; Isidori, Yvette (2016, May): “Who Is a Rebel? Typology and Rebel Groups in the Contemporary Middle East”. *Middle East – Topics & Arguments*, 6, pp. 76-86.
- Kaczkowski, Wojciech; Lokmanoglu, Ayse; Winkler, Carol (2019, December): “Definitions Matter: A Comparison of the Global Terrorism Database and the U.S. Governmental Reports of Terrorist Incidents in Western Europe, 2002-2016”. *Cambridge Review of International Affairs*. Advance Online Publication. DOI: <https://doi.org/10.1080/09557571.2019.1705246> .
- Kabous, Mariam (2017, Spring): *Who is Called a Terrorist? An Investigation of the Use of the Term Terrorist*. (Bachelor’s Thesis, Stockholm University, Stockholm, Sweden).
- Kalyvas, S.N. (2019): “The Landscape of Political Violence”, in Chenoweth, E. et al. (Eds.), *The Oxford Handbook of Terrorism*. Oxford: Oxford University Press, pp. 11–33.
- Kane, J. Robert (2018, August): “Terrorism Defined and Why It Matters”. *Small Wars Journal*, 8/2018. URL: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/terrorism-defined-and-why-it-matters> .
- Kraft, Michael B.; Marks, Edward (2012): “Definitions of Terrorism”; in: *U.S. Government Counterterrorism: A Guide to Who Does What*. Boca Raton: CRC Press, pp. 21-32.
- Kraft, Michael B.; Marks, Edward (2018): “Terrorism Definitions, Sanctions, and Legislations”; in: *U.S. Counterterrorism: From Nixon to Trump – Key Challenges, Issues, and Responses*. Boca Raton: CRC Press, pp. 19-52.
- LaFree, Gary, & Dugan, Laura (2007): “Introducing the Global Terrorism Database”. *Terrorism and Political Violence*, 19 (2), pp. 181-204.
- LaFree, Gary (2019): “Conceptualizing and Measuring Terrorism”; in: Andrew Silke (Ed.): *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*. (Routledge Handbooks). Abingdon: Routledge, pp. 22-33.
- Lancelot, Jonathan (2018, May): “Claiming Responsibility in Cyberspace: ISIL and a Strategic Redefinition of Terrorism”. *Small Wars Journal*, 5/2018. URL: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/claiming-responsibility-cyberspace-isil-and-strategic-redefinition-terrorism>.

- Laqueur, Walter (1977): *Terrorism*. Boston: Little, Brown.
- Laqueur, Walter (Ed.) (1978): *The Terrorism Reader*. New York: New American Library.
- Laqueur, Walter (Ed.) (2004): *Voices of Terror*. New York: Reed Press.
- Larousse, Pierre (1875): *Dictionnaire Universel du XIX siècle*. Paris.
- Lawrence, Bruce (Ed.) (2005): *Messages to the World. The Statements of Osama Bin Laden*. London and New York: Verso.
- League of Arab States (1998): “The Arab Convention for the Suppression of Terrorism”, Cairo. URL: https://www.unodc.org/images/tldb-f/conv_arab_terrorism.en.pdf .
- Levitt, Geoffrey (1986): “Is Terrorism Worth Defining?” *Ohio Northern University Law Review* 13: pp. 97-116.
- Libront, Karolina (2014): “Definition of Terrorist Act in International Law and Polish Criminal Law: Problems and Policy Implications”; in: Marko Milosevic; Kacper Rekawek (Eds.): *Perseverance of Terrorism: Focus on Leaders*. (NATO Science for Peace and Security Series – E: Human and Societal Dynamics, Vol. 114). Amsterdam: IOS Press, pp. 14-26. DOI: <https://doi.org/10.3233/978-1-61499-387-2-14> .
- Lippman, Matthew (2019): “Defining Terrorism”; in: *Terrorism and Counterterrorism: Theory, History, and Contemporary Challenges*. San Diego: Cognella Academic Publishing, pp. 1-26.
- Loadenthal, Michael (2014): “Introduction: Towards a Critical Understanding and Investigation of Political Violence – One Adjunct’s Humble Contributions to the Study of Terrorism”. *Critical Studies on Terrorism*, 7(3), pp. 357-362. DOI: <https://doi.org/10.1080/17539153.2014.955299> .
- Locatelli, Andrea (2014): “What Is Terrorism? Concepts, Definitions and Classifications”; in: Raul Caruso; Andrea Locatelli (Eds.): *Understanding Terrorism*. (Vol. 22). Bingley: Emerald, pp. 1-23. <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2020/issue-6/tinnes.pdf> .
- Lowe, David (2016): “Legal Definition of Terrorism”; in: *Policing Terrorism: Research Studies into Police Counter-terrorism Investigations*. (Advances in Police Theory and Practice Series). Boca Raton: CRC Press, pp. 3-24.

- Lutz, James M.; Lutz, Brenda J. (2005): “Definitions, Classifications, and Causes”; in: *Terrorism: Origins and Evolution*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 6-18.
- Lutz, James M.; Lutz, Brenda J. (2019): “What Is Terrorism? Definition and Classification”; in: Kyle Kattelman; Monique M. Chouraeshkenazi; Francis Boateng (Eds.): *Terrorism: Strategic and Methodological Approaches*. San Diego: Cognella Academic Publishing, pp. 23-44
- Lynch, Andrew; McGarrity, Nicola; Williams, George (2015): “What Is a Terrorist Act?”; in: *Inside Australia’s Anti-Terror Laws and Trials*. Sydney: NewSouth, Chapter 1.
- Mahan, Sue; Griset, Pamala L. (2013): “What Is Terrorism?”; in: *Terrorism in Perspective*. (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage, pp. 1-40.
- Malkki, Leena; Sallamaa, Daniel (2018): “To Call or Not to Call It Terrorism: Public Debate on Ideologically-Motivated Acts of Violence in Finland, 1991–2015”. *Terrorism and Political Violence*, 30(5), pp. 862-881. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1447191>
- Maras, Marie-Helen (2014): “Definitions and Origins of Terrorism”; in: *The CRC Press Terrorism Reader*. Boca Raton: CRC Press, pp. 3-12.
- Margariti, Stella (2017): *Defining International Terrorism: Between State Sovereignty and Cosmopolitanism*. (International Criminal Justice Series, Vol. 15). The Hague: TMC Asser Press. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-94-6265-204-0> .
- Margariti, Stella (2018): “Defining International Terrorism to Protect Human Rights in the Context of Counter-Terrorism”. *Security and Human Rights*, 29(1-4), pp. 173-198. DOI: 10.1163/18750230-02901004
- Marsden, Sarah (2020): “In Response – Defining Terrorism: Communities and Context”. *Contemporary Voices*, 1 (Terrorism: Its Past, Present & Future Study – A Special Issue to Commemorate CSTPV at 25), pp. 12-17. DOI Issue: <http://doi.org/10.15664/jtr.1601> .
- Martin, Clarence Augustus; Prager, Fynnwin (2019): “Terrorism: A Conceptual Review”; in: *Terrorism: An International Perspective*. London: Sage, pp. 1-132.
- Martin, Clarence Augustus (2019): *Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies*. (5th edition). Los Angeles: Sage.
- Marshall, M.G. and Gurr, T.R. (2005): *Peace and Conflict*. College Park, University of Maryland: Center for International Development & Conflict Management.

- Martini, Alice; Njoku, Emeka T. (2017): “The Challenges of Defining Terrorism for Counter- Terrorism Policy”; in: Scott Nicholas Romaniuk et al. (Eds.): *The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy*. (Palgrave Handbooks). London: Palgrave Macmillan / Springer Nature, pp. 73-89. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/978-1-137-55769-8_3
- Marsden, Sarah V. and Alex P. Schmid (2011): “Typologies of Terrorism and Political Violence”; in: Alex P. Schmid (Ed.) *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London and New York, pp. 158-200.
- Maszka, John. (2018): “A Thorn by any other Name: Definitions, Typologies, and Various Explanations for Terrorism”. *Global Journal of Human-Social Science: H-Interdisciplinary*. Vol. 18, Issue 4, 2018.
- Matusitz, Jonathan; Berisha, Elena (2021):” Definitions and Background;”; in: *Female Terrorism in America: Past and Current Perspectives*. (Contemporary Terrorism Studies). Abingdon: Routledge, Chapter 2.
- McCann, Wesley S.; Pimley, Nicholas (2020): “Mixed Mandates: Issues Concerning Organizational and Statutory Definitions of Terrorism in the United States”. *Terrorism and Political Violence*, 32(4), pp. 807-830. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546553.2017.1404457> .
- McCauley, C. and Moskalkenko, S. (2011): *Friction. How Radicalisation Happens to Them and Us*. Oxford: Oxford University Press.
- Medina, Vicente (2015): *Terrorism Unjustified: The Use and Misuse of Political Violence*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Meserole, Chris; Byman, Daniel (2019, July): *Terrorist Definitions and Designations Lists: What Technology Companies Need to Know*. (Global Research Network on Terrorism and Technology: Paper No. 7). URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/terrorist-definitions-and-designations-lists-what-technology-companies-need-to-know>.
- Mhango, Nkwazi Nkuzi (2018): “Terrorism, the Concept sans Definition”; in: “Is it Global War on Terrorism” or Global War over Terra Africana? The Ruse Imperial Powers Use to Occupy Africa Militarily for Economic Gains. Lanham: Hamilton Books, pp. 61-72.
- Mickolus, Edward F. (1980): *The Literature of Terrorism: A Selectively Annotated Bibliography*, Westport, Conn.: Greenwood Press.
- Moghadam, Assaf (2006): “What Is Terrorism?”; in: *The Roots of Terrorism*. New York: Chelsea House, pp. 1-13.

- Moghadam, Assaf; Berger, Ronit; Beliakova, Polina (2014, October): “Say Terrorist, Think Insurgent: Labeling and Analyzing Contemporary Terrorist Actors”. *Perspectives on Terrorism*, 8(5), pp. 2-17.
- Morozov, Nicholas (1980): ‘Terroristic Struggle’ *Terroristicheskaya Borba* (London, 1880). Repr. in: Feliks Gross. *Violence in Politics. Terror and Assassination in Easter Europe and Russia*. The Hague: Mouton, 1972.
- Moskalenko, Sophia; McCauley, Clark (2020): “What Is Terrorism and Who Becomes a Terrorist?”; in: *Radicalization to Terrorism: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press, pp. 20-35.
- Moten, Abdul Rashid (2010):” Understanding Terrorism: Contested Concept, Conflicting Perspectives and Shattering Consequences”. *Intellectual Discourse*, 18(1), pp. 35-63. URL: <https://journals.iium.edu.my/intdiscourse/index.php/id/article/view/137> .
- Nacos, Brigitte L. (2010): *Terrorism and Counterterrorism*. Lanham: Rowman & Littlefield, (3rd edition).
- Nacos, Brigitte L. (2019): “The Perennial Debate: What Is Terrorism?”; in: B.L. Nacos. *Terrorism and Counterterrorism*. (6th ed.). New York: Routledge, pp. 17-44.
- Nietzsche., Friedrich (1995). *On the Genealogy of Morals. Second Essay*; in: Walter Kaufmann Transl.), *Basic Writings of Nietzsche*. New York: Modern Library.
- Norris, Jesse J. (2020, June): “Idiosyncratic Terrorism: Disaggregating an Undertheorized Concept”. *Perspectives on Terrorism*, 14(3), pp. 2-18. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2020/issue-3/norris.pdf>
- Nwozor, Agaptus (2014, April): “Redefining Political Terrorism: Nigerian Media and the Crisis of Democratization”. *African Research Review*, 8(2), pp. 96-117. URL: <https://www.ajol.info/index.php/afrr/article/view/104272>
- O’Connell, Clive (2017, March): “Defining Terrorism and Terrorist Risk for Insurance Purposes”. *Journal of Terrorism & Cyber Insurance*, 1(2), pp. 33-37. URL: http://docs.wixstatic.com/ugd/7cfaab_dbd9c13d3c3d42049c-f078a3e876b28a.pdf .

- Paletz, David L. and Alex P. Schmid (Eds.) (1992): *Terrorism and the Media. How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media*. Newbury Park: Sage Publications.
- Perry, Nicholas J. (2004): "The Numerous Federal Legal Definitions of Terrorism: The Problem of Too Many Grails", 30 *J. ON LEGIS.* 249, pp. 272–274.
- Petropoulos, Nikolaos (2013): "Defining and Combating Terrorism: International and European Legislative Efforts"; in: George Andreopoulos (Ed.): *Policing Across Borders: Law Enforcement Networks and the Challenges of Crime Control*. New York: Springer, pp. 123-135. URL: <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/lbrr/ctlg/dtlls-en.aspx?d=PS&i=85303642>
- Phillips, Brian J. (2014): "What is a Terrorist Group? Conceptual Issues and Empirical Implications." *Terrorism and Political Violence* 27 (February): 225-242.
- Phillips, Peter J. (2016): "Terrorism Defines the Terrorist, Brutality Defines Terrorism"; in: *The Economics of Terrorism. (Routledge Studies in the Modern World Economy, Vol. 153)*. Abingdon: Routledge, pp. 188-192.
- Price, Bryan C. (2019): "Terrorism as Cancer: How to Combat an Incurable Disease". *Terrorism and Political Violence*, 31(5), pp. 1096-1120.
- Price Jr, H.E. (1977): "The Strategy and Tactics of Revolutionary Terrorism". *Comparative Studies in Society and History* 19(1), pp. 52–66.
- Primoratz, I. (2004): "What is Terrorism? "; in: I. Primoratz (Ed.) *Terrorism: The Philosophical Issues*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 15–30.
- Proulx, Vincent-Joël (2003): "Rethinking the Jurisdiction of the International Criminal Court in the Post-September 11th Era: Should Acts of Terrorism Qualify as Crimes against Humanity?" *American University International Law Review*, vol. 19, no. 5, pp. 1009-1089.
- Ramsay, Gilbert (2008, April): "Conceptualising Online Terrorism". *Perspectives on Terrorism*, 2(7), pp. 3-10. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2008/issue-7/41-255-1-pb.pdf> .
- Ramsay, Gilbert (2015): "Why Terrorism Can, but Should Not Be Defined". *Critical Studies on Terrorism*, 8(2), pp. 211-228. DOI: <https://doi.org/10.1080/17539153.2014.988452> .

- Randall D. Law (2016): *Terrorism. A History*. Malden Polity Press (2nd edition, revised an expanded).
- Rapoport, David C. and Yonah Alexander (Eds.) (1989): *The Morality of Terrorism. Religious and Secular Justifications*. (2nd edition). New York: Columbia University Press.
- Rapoport, David C. (2022): *Waves of Global Terrorism*. New York: Columbia University Press.
- Rich, Paul B. (2013): "Understanding Terror, Terrorism, and their Representations in Media and Culture". *Studies in Conflict & Terrorism*, 36(3), pp. 255-277.
- Richards, Anthony (2014): "Conceptualizing Terrorism", 37 *Studies in Conflict & Terrorism*, pp. 217–219.
- Richards, Anthony (2015) *Conceptualizing Terrorism*. Oxford: Oxford University Press. 2015.
- Richards, Anthony (2018): "Is Terrorism Still a Useful Analytical Term, or Should it Be Abandoned? YES: An Agreed Concept Is Possible and Useful" in: Daniela PISOIU; Richard Jackson (Eds.): *Contemporary Debates on Terrorism*. (2nd ed.). Abingdon: Routledge, pp. 13-18.
- Richards, Anthony (2019): "Defining Terrorism"; in: Andrew Silke (Ed.): *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*. (Routledge Handbooks). Abingdon: Routledge, pp. 13-21.
- Richardson, Louise (2007): "What Is Terrorism?"; in: *What Terrorists Want: Understanding the Enemy, Containing the Threat*. New York: Random House, pp. 3-20.
- Ronczkowski, Michael R. (2018): "Understanding and Defining Terrorism"; in: *Terrorism and Organized Hate Crime: Intelligence Gathering, Analysis and Investigations*. (4th ed.). Boca Raton: CRC Press, pp. 15-42.
- Rubin, Barry, and Judith C. Rubin (2008): *Chronologies of Modern Terrorism*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe.
- Ruby, C. L., (2002): "The Definition of Terrorism". *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2 (1), pp. 9-14.
- Russell, Charles A. and Bowman H. Miller (1977): "Profile of a Terrorist", *Military Review*, August 1977, pp. 21-34.
- Saul, Ben (2005): "Attempts to define 'terrorism' in international law." *Netherlands International Law Review*, vol. 52, no. 1, pp. 57-83.

- Saul, Ben (2005): "Definition of 'Terrorism' in the UN Security Council: 1985-2004." *Chinese Journal of International Law*, vol. 4, no. 1, pp. 141-166.
- Saul, Ben (2006): *Defining Terrorism in International Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Saul, Ben (2006). "Defending Terrorism: Justifications and Excuses for Terrorism in International Criminal Law." *Australian Year Book of International Law*, vol. 25, pp. 177-226.
- Saul, Ben (2007): "Defining 'Terrorism' to Protect Human Rights"; in: Deborah Staines (Ed.): *Interrogating the War on Terror: Interdisciplinary Perspectives*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, pp. 190-210.
- Saul, Ben (2008): "Attempts to Define 'Terrorism' in International Law". Legal Studies Research Paper No. 08/115 Sydney Law School. The University of Sydney.
- Saul, Ben, (Ed.) (2014): *Research Handbook on International Law and Terrorism*. Cheltenham: Edward Elgar, chapters 4-9.
- Saul, Ben (2015): "Terrorism as a Legal Concept"; in: Genevieve Lennon; Clive Walker (Eds.): *Routledge Handbook of Law and Terrorism*. (Routledge Handbooks). Abingdon: Routledge, pp. 19-37.
- Saul, Ben (2019): "Defining Terrorism: A Conceptual Minefield"; in: Erica Chenoweth et al. (Eds.): *The Oxford Handbook of Terrorism*. (Oxford Handbooks). Oxford: Oxford University Press, pp. 34-49.
- Scharf, M.P. (2004): "Defining Terrorism as the Peacetime Equivalent of War Crimes: Problems and Prospects", 36 *Case Western Reserve Journal of International Law*, pp. 363-374.
- Schinkel, Willem (2009): "On the Concept of Terrorism". *Contemporary Political Theory* (2009) Vol. 8, Issue 2, pp.176-198. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/cpt.2008.37>
- Schmid, Alex P. and Janny de Graaf (1980): *Insurgent Terrorism and the Western News Media. An Exploratory Analysis with a Dutch Case Study*. Leiden: C.O.M.T.
- Schmid, Alex P. and De Graaf, J. (1982): *Violence as Communication: Insurgent Terrorism and the Western News Media*. London: Sage Publications.

- Schmid, A.P. (1984): *Political Terrorism: Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature. With a Bibliography by the Author and a World Directory of "Terrorist" Organizations by A.J. Jongman.* Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
- Schmid, A. P. and Jongman, A.J. (1988): *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Databases, Theories and Literature.* Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
- Schmid, A.P. (1989): "Terrorism and the Media: The Ethics of Publicity", *Terrorism and Political Violence*, 1 (4), pp. 539–565.
- Schmid, Alex P. (1991): "Repression, State Terrorism, and Genocide: Conceptual Clarifications"; in: P. Timothy Bushnell (Eds.): *State Organized Terror: The Case of Violent Internal Repression.* Abingdon: Routledge, pp. 23-40.
- Schmid, A.P. (1992): *The Definition of Terrorism. A Study in Compliance with CTL/9/91/2207 for the U.N. Crime Prevention and Criminal Justice Branch.* Leiden: Centre for the Study of Social Conflict.
- Schmid, Alex P. "Editor's Perspectives"; pp. 111-136; in: David L Paletz and Alex P. Schmid (Eds.) (1992): *Terrorism and the Media. How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media.* Newbury Park: Sage Publications.
- Schmid, Alex P. (1992): "Terrorism and the Media: Freedom of Information vs. Freedom from Intimidation", pp. 95-118 in: Lawrence Howard (Ed.). *Terrorism. Roots, Impact, Response.* New York: Praeger.
- Schmid, Alex P. (1992/1993): "The Response Problem as a Definition Problem"; in: Alex P. Schmid; Ronald D. Crelinsten (Eds.): *Western Responses to Terrorism.* Abingdon: Frank Cass, pp. 7-13.
- Schmid, Alex P. (2004): "Terrorism – The Definitional Problem". *Case Western Reserve Journal of International Law*, 36(2), pp. 375-419.
URL: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1400&context=jil>
- Schmid, Alex P. (2004): "Frameworks for Conceptualising Terrorism". *Terrorism and Political Violence*, 16 (2), pp. 197-221.
- Schmid, Alex P. (2005): "Magnitudes and Focus of Terrorist Victimization"; pp. 187-201; in: Alex P. Schmid (Managing Editor). *Victims of Crime and Abuse of Power. Festschrift in Honour of Irene Melup.* Bangkok: 11th UN Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, April 2005.

- Schmid, Alex P. (2011): “The Definition of Terrorism.”; in: Alex P. Schmid (Ed.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. (Routledge Handbooks). Abingdon: Routledge, pp. 39-98.
- Schmid, Alex P. (2012): “The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism”. *Perspectives on Terrorism*, 6 (2), 158-159. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/PoT> .
- Schmid, Alex P. (2016): “The Trial of Vera Zasulich in 1878”; in: Beatrice de Graaf and Alex P. Schmid (Eds.) *Terrorists on Trial*. Leiden: Leiden University Press, pp. 51-92.
- Schmid, Alex P. (2016): “Defining Terrorism”; in: James K. Wither; Sam Mullins (Eds.): *Combating Transnational Terrorism*. Sofia: Procon, pp. 1-16. PDF: <http://connections-qj.org/system/files/ctt.ch01.pdf> .
- Schmid, Alex P. (2017): *Public Opinion Survey Data to Measure Sympathy and Support for Islamist Terrorism: A Look at Muslim Opinions on Al Qaeda and IS*. The Hague: ICCT.
- Schmid, Alex P. (2020): “Revisiting the Wicked Problem of Defining Terrorism”.; in: Gillian Brunton, and Tim Wilson (Eds.) *Terrorism: Its Past, Present & Future Study - A Special Issue to Commemorate CSTPV at 25*. *Contemporary Voices: St Andrews Journal of International Relations*, 1(1), pp. 1–88. DOI Issue: <http://doi.org/10.15664/jtr.1601>
- Schmid, Alex P. (2021): “Foreword”; in: Raymond Corrado, Gunda Wössner, and Ariel Merari (Eds.). *Terrorist Risk Assessment Instruments. Contemporary Policy and Law Enforcement Challenges*. Amsterdam: IOS Press.
- Schmid, Alex P. (Ed.) (2021): *Handbook of Terrorism Prevention and Preparedness*. The Hague: ICCT Press.
- Schmid, Alex P. (2022): “The Evolving Threat of Terrorist Non-State Actors and Trafficking”. Rome: NATO Defense College, 10 March 2022.
- Schmid, Alex P. and Kira Frankenthal (2022): “(K)eine Terrorismusdefinition für alle? - Das prekäre Problem, eine einheitliche Terrorismusdefinition zu finden”, pp.39-48; in: Liane Rothenberger, Joachim Krause, Jannis Jost and Kira Frankenthal (Eds.) *Terrorismusforschung. Interdisziplinäres Handbuch für Wissenschaft und Praxis*. Baden-Baden: Nomos Verlag.
- Scorer, Catherine (1976): *The Prevention of Terrorism Act 1974 and 1976: A Report on the Operation of the Law*. London: National Council for Civil Liberties.

- Scremin, Nicolò (2020): “Why an Agreed Definition of Terrorism Matters”. *International Counter-Terrorism Review*, 1(2). URL: <http://www.ict.org.il/images/Why%20an%20Agreed%20Definition%20of%20Ter-rorism%20Matters.pdf> .
- Sederberg, P. (1991): *Defining Terrorism: Annual Review of Conflict of Knowledge*. New York: Garland Publishing.
- Senechal de la Roche, Roberta (2004): “Toward a Scientific Theory of Terrorism.” *Sociological Theory* 22, no. 1 (March): pp. 1-4.
- Setty, Sudha (2011): “What’s in a Name? How Nations Define Terrorism Ten Years After 9/11”, 33 *U. PA. J. INT’L L.* 1, 7.
- Setty, Sudha (2019): “Assessing Unconventional Applications of the “Terrorism” Label”; in: Satvinder S. Juss (Ed.): *Beyond Human Rights and the War on Terror*. (Routledge Research in Human Rights Law). Abingdon: Routledge, pp. 1-22.
- Shanks, Spencer A. (2018): *China’s International Socialization? A Case Study of the Definition of Terrorism*. (Master’s Thesis, University of Kansas, Lawrence, United States). URL: <http://hdl.handle.net/1808/27951> .
- Shortland, Neil (2021): “What Is Terrorism?”; in: *The Psychology of Terrorism*. (The Psychology of Everything). Abingdon: Routledge, Chapter 1.
- Shortland, Neil (2021): “Who Is a Terrorist?”; in: *The Psychology of Terrorism*. (The Psychology of Everything). Abingdon: Routledge, Chapter 2.
- Silke, Andrew (2014): “What Is Terrorism?”; in: *Terrorism: All That Matters*. London: Hodder & Stoughton, pp. 1-12.
- Martin E. Silverstein, Martin (1977): ‘Emergency Medical Preparedness’. *Terrorism*, 1 (1).
- Sinai, Joshua (2008): “How to Define Terrorism”. *Perspectives on Terrorism*, 2(4), 9-11. URL: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2008/issue-4/33-204-1-pb.pdf>
- Smelser, Neil J. (2007): “The Infernal Problems of Definition and Designation”; in: *The Faces of Terrorism: Social and Psychological Dimensions*. (Science Essentials). Princeton: Princeton University Press, pp. 229-250.
- Smith, Paul J. (2015): “The Nature and Definition of Terrorism”. In: *The Terrorism Ahead: Confronting Transnational Violence in the Twenty-*

- First Century. Abingdon: Routledge, pp. 3-16. (Originally published in 2008).
- Spencer, Alexander (2011): “Sick of the “New Terrorism” Debate? A Response to our Critics”. *Critical Studies on Terrorism*, 4(3), pp. 459-467. DOI: <https://doi.org/10.1080/17539153.2011.623428>
- Stampnitzky, Lisa (2013): *Disciplining Terror: How Experts Invented “Terrorism”*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Staniforth, Andrew (2014): “Concept of Terrorism and Extremism”; in: *Preventing Terrorism and Violent Extremism*. (Blackstone’s Practical Policing). Oxford: Oxford University Press, pp. 32- 53.
- Sysoev, Sergei Borisovich (2017): “Terrorism as a Political Violence: The Formula”. *Journal of Applied Security Research*, 12(3), pp. 407-414. DOI: <https://doi.org/10.1080/19361610.2017.1315703>
- Taylor, Robert W.; Swanson, Charles R. (2019): “Defining, Conceptualizing, and Understanding Terrorism”; in: *Terrorism, Intelligence, and Homeland Security*. (2nd ed.). New York: Pearson Education, pp. 1-37.
- Teichmann, Jenny (1989): “How to Define Terrorism.” *Philosophy* 64 (October), pp. 505-517.
- Third, Amanda (2014): “Conceptualizing Terrorism”; in: *Gender and the Political: Deconstructing the Female Terrorist*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 9-26.
- Thornton, T.P. (1964): “Terror as a Weapon of Political Agitation” in: H. Eckstein (Ed.) *Internal War*. New York: The Free Press, pp. 71–99.
- Tilly, Charles (2004, March): “Terror, Terrorism, Terrorists”. *Sociological Theory*, 22(1), pp. 5-13. URL: <https://www.jstor.org/stable/3648955>
- Tilly, Charles (2005:) “Terror as Strategy and Relational Process”. *International Journal of Comparative Sociology* 46 (1–2): pp. 11–32.
- Tinnes, Judith (2020): “Bibliography: Defining and Conceptualizing Terrorism”. *Perspectives on Terrorism*, Vol. 14, Issue 6, pp. 204 -236.
- UNODC (2003): *Combating International Terrorism: The Contribution of the United Nations*. New York: United Nations.
- U.S. Army (1982): *Dictionary of United States Army Terms*. Washington, DC, Department of the Army.
- Vaštakas, Linas (2013): *The Definition of Terrorism in International Law*. (Master’s Thesis, Mykolas Romeris University, Vilnius, Lithuania). URL: <https://elaba.lvb.lt/permalink/f/quh62h/ELABAETD1885380>

- Walter, E.V. (1964): "Violence and the Process of Terror". *American Sociological Review* 29(2): pp. 248–257.
- Wang, Tao; Zhuang, Jun (2017): "The True Meaning of Terrorism and Response to Terrorism". *Social Sciences*, 6(6), pp. 160-168. DOI: <https://doi.org/10.11648/j.ss.20170606.13>
- Weigend, Thomas (2006): "The Universal Terrorist: the International Community Grappling with a Definition." *Journal of International Criminal Justice*, vol. 4, pp. 912-932.
- Weimann, Gabriel/Winn, Conrad (1994): *The Theater of Terror: Mass Media and International Terrorism*. White Plains: Longman.
- Weinberg, Leonard (Ed.) (1992): 'Political Parties and Terrorist Groups'. Special Issue of *Terrorism and Political Violence*, Vol. 4, Issue 2.
- Weinberg, L., Pedahzur, A. and Hirsch-Hoefler, S., (2004): "The Challenges of Conceptualising Terrorism", pp.76-90; in: John Horgan and Kurt Braddock (Eds.) *Terrorism Studies. A Reader*. London and New York: Routledge, 2012 article was originally published in 2004 in *Terrorism and Political Violence*, 16(4), pp.777-794.
- Wellman, Carl (2013): "What Is Terrorism?"; in: *Terrorism and Counterterrorism: A Moral Assessment*. (Springer- Briefs in Law, Vol. 9). Dordrecht: Springer, pp. 1-17. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-007-6007-3_1
- Whelan, Thomas (2016): "The Capability Spectrum; Locating Terrorism in Relation to other Manifestations of Political Violence". *Journal of Terrorism Research*, 7(1), pp. 11-19. URL: <https://cvir.st-andrews.ac.uk/article/10.15664/jtr.1083/>
- Wilkinson, Paul (1974): *Political Terrorism*. London: Macmillan.
- Wilkinson, Paul (1987): "Pathways out of Terrorism for Democratic Societies"; in: Paul Wilkinson and Alasdair M. Stewart (Eds.) *Contemporary Research on Terrorism*, pp. 453-465. Aberdeen: Aberdeen University Press.
- Wilkinson, Paul (2012): "Is Terrorism Still a Useful Analytical Term or Should it Be Abandoned? YES: The Utility of the Concept of Terrorism"; in: Richard Jackson; Samuel Justin Sinclair (Eds.): *Contemporary Debates on Terrorism*. Abingdon: Routledge, pp. 11-16. URL: http://www.book2look.com/book/yPY5SJ6ckx?utm_source=shared_link&utm_medium=post&utm_campaign=SBU1_rk_3rf_6sl_2sec_cm15_x_X

- Wilson, Taylor (2022): “Perspectives on the Application of Terrorism as a Useful Term: Through the Lens of the West and Its Self-Appointed ‘Terrorists’ “. *Political Reflection Magazine*. York: Cesran, 2022, Vol. VIII, No. 11, pp. 49-56 URL: https://politicalreflectionmagazine.com/wp-content/uploads/2022/04/PR_Issue_31_A_7.pdf
- Wurth, Paul (1941): *La repression international du terrorisme*. Lausanne: Imprimerie la Concorde.
- Yizhou, Wang et al. (2016): “Definitions of Terrorism”; in: *The Global Threat of Terrorism: Perspectives from Ch na*. (Zhang Yidan, Trans.). n.p.: Paths International / Social Sciences Academic Press, pp. 1-34.
- Young, Reuven (2006): “Defining Terrorism: The Evolution of Terrorism as a Legal Concept in International Law and its Influence on Definitions in Domestic Legislation”. *Boston College International and Comparative Law Review*, 29 (1), pp. 23-105. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/bcic29&div=7&id=&page=>.
- Yun, Minwoo; Kim, Eunyoung (2019): “Response: Guilty of Not Critical and Unpleasant Findings: Endless Arguments of Definitions of Terrorism: Correspondence from Abozaid”. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42 (3), pp. 320-327.
- Zafirovski, Milan; Rodeheaver, Daniel G. (2013): “The Concept of Modern Terrorism”; in: *Modernity and Terrorism: From Anti-Modernity to Modern Global Terror*. (Studies in Critical Social Sciences, Vol. 52). Leiden: Brill, pp. 9-42.
- Zarate, Juan and Sarah Watson (2022): “The Lexicon of Terror: Crystallization of the Definition of ‘Terrorism’ through the Lens of Terrorist Financing & the Financial Action Task Force”. *Harvard National Security Journal*, Vol. 13, Issue 2. URL: <https://www.fdd.org/analysis/2022/06/17/the-lexicon-of-terror/>
- Zeidan, Sami (2004): “Desperately Seeking Definition: The International Community’s Quest for Identifying the Specter of Terrorism.” *Cornell International Law Journal* 36, no. 3 (2004): pp. 491-96.
- Žižek, Slavoj (Ed.) (2007): *Robespierre, Virtue and Terror* (London and New York: Verso.